

Letno poročilo Državnega programa obvladovanja raka 2022-2026

Leto 2022

Iz poročil koordinatorjev in drugih sodelavcev s področja obravnave raka* pripravili: **Sonja Tomšič, Katarina Plantosar, Amela Duratović Konjević, Janez Žgajnar, Branko Zakotnik**

*po abecednem vrstnem redu priimkov: **Ana Benedičič, Maja Čemažar, Maja Ebert Moltara, Gorana Gašljević, Mojca Gobec, Aleksandra Grbič, Kristijana Hertl, Urška Ivanuš, Maja Jurjevec, Mateja Krajc, Andreja Kukec, Mateja Kurir Borovčič, Mojca Matičič, Vesna Marinko, Dominika Novak Mlakar, Srdjan Novaković, Irena Oblak, Maja Ravnik, Marjeta Recek, Albina Rezar Planko, Monika Sonc, Nadja Šinkovec Zorko, Bojan Tepeš, Martina Vrankar, Vesna Zadnik, Lorna Zadravec Zaletel, Samo Zver**

Kazalo

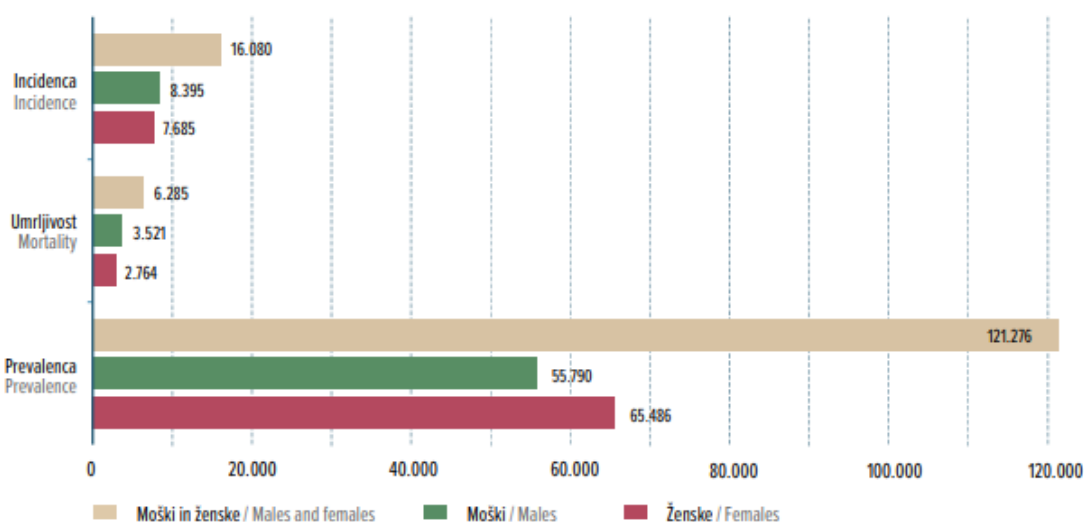
1. Breme raka
2. Upravljanje Državnega programa obvladovanja raka
 - 2.1. Komuniciranje
3. Doseženi cilji v letu 2022
4. Evropski projekti
5. Priloge – Tabelarni prikaz izpolnjenih ciljev

1. Breme raka

Bolezen rak je eno največjih javnozdravstvenih bremen tako v Sloveniji kot tudi Evropi. Rak je drugi najpogostejši vzrok smrti v državah EU, takoj za boleznimi srca in ožilja. Bolezen vsako leto odkrijejo pri 2,6 milijona ljudi, medtem ko jih 1,2 milijona za njenimi posledicami umre. V Sloveniji je po ocenah Registra raka Republike Slovenije leta 2021 na novo za rakom zbolelo že več kot 17.000.

V splošnem se groba incidenčna in umrljivostna stopnja raka večata. Med rojenimi leta 2019 bosta do svojega 75. leta starosti za rakom predvidoma **zbolela eden od dveh moških in ena od treh žensk**. Groba incidenčna stopnja se je v zadnjih dvajsetih letih skoraj podvojila, v zadnjem desetletju se večja za 2,1 % povprečno letno. **Več kot polovica tega povečanja gre pripisati staranju prebivalstva**, saj ima z daljšo življenjsko dobo tudi več ljudi možnost dočakati to bolezen. Samo zaradi čedalje večjega deleža starejših je pričakovati, da se bo **število novih primerov raka še večalo**.

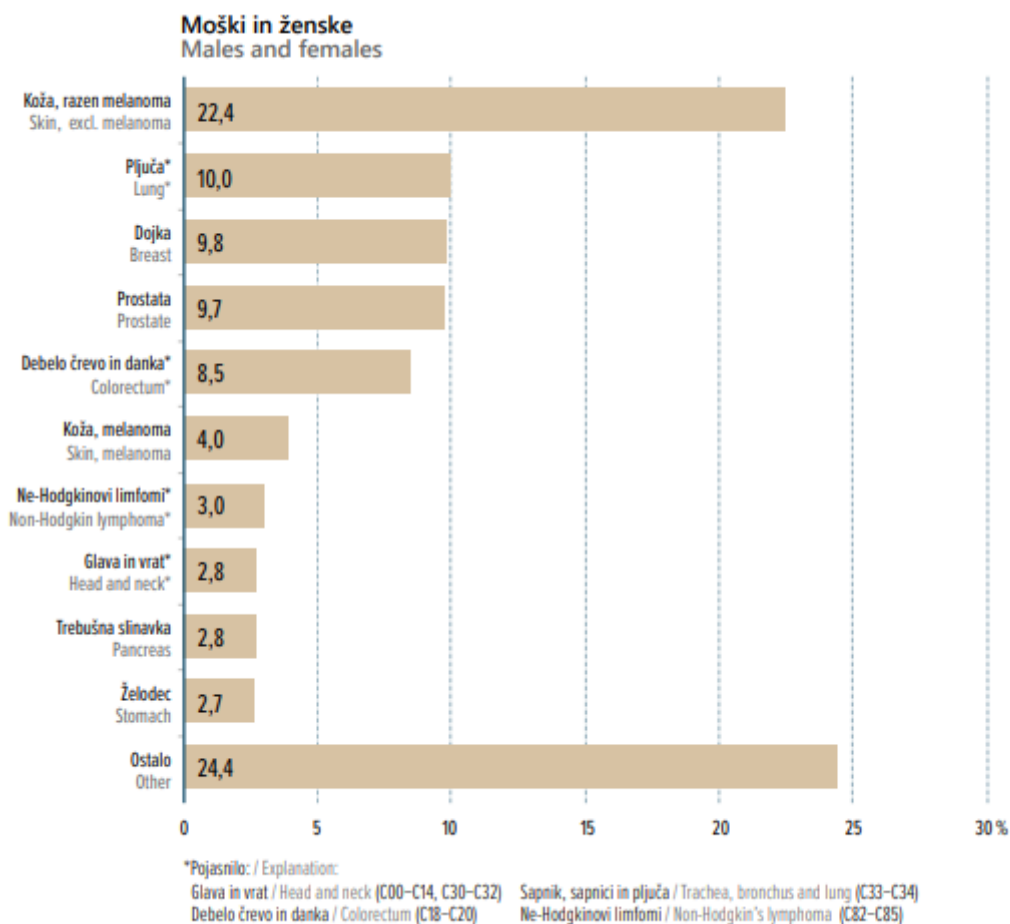
Med vsemi rakavimi bolniki zbolelimi leta 2019 je bilo 64 % starejših od 65 let. V Sloveniji je leta 2019 za rakom zbolelo 16.078 ljudi (8.393 moških in 7.685 žensk), umrlo pa jih je 6.285 (3.521 moških in 2.764 žensk). Med nami je konec leta 2019 živel 121.276 ljudi (55.790 moških in 65.486 žensk), ki jim je bila v življenju postavljena diagnoza vsaj ene rakave bolezni. Petletno čisto preživetje moških bolnikov s katerokoli vrsto raka razen nemelanomskega kožnega, ki so zboleli v obdobju 2015–2019, je bilo že 58,1 %, pri ženskah pa 61,8 %, in se s še časom nekoliko izboljšuje.

Slika 1: Breme raka v Sloveniji v letu 2019. Vir: Letno poročilo Rak v Sloveniji 2019

Med petimi najpogostejšimi vrstami raka pri nas so **kožni rak (brez melanoma), rak prostate, rak debelega črevesa in danke, rak dojke in pljučni rak**. Teh pet rakov je leta

2019 obsegalo **60 % vseh novih primerov rakavih bolezni**. Pri moških zavzemata kožni rak (brez melanoma) in rak prostate vsak petino vseh rakov, sledita jima pljučni rak ter rak debelega črevesa in danke. Pri ženskah pa četrtno vseh rakov zavzema kožni rak (brez melanoma), sledi rak dojke, ki predstavlja petino primerov, sledita pljučni rak ter rak debelega črevesa in danke.

Slika 2: Najpogostejše lokacije raka in njihov odstotni delež pri obeh spolih skupaj. Vir: Letno poročilo Rak v Sloveniji 2019

2. Upravljanje Državnega programa obvladovanja raka

Državni program obvladovanja raka (DPOR) je **program dejavnosti, nalog in ukrepov, ki so potrebni za učinkovito obvladovanje raka v Republiki Sloveniji**. Temelji na mednarodnih priporočilih in je prilagojen sistemu zdravstvenega varstva Republike Slovenije, ki vsem državljanom omogoča enako dostopnost do kakovostnih storitev zdravstvenega sistema na področju raka. Vsebuje stališča zdravstvene politike, zdravstvene stroke in civilne družbe do celostnega obvladovanja raka. **Upravljanje in koordinacija** Državnega programa obvladovanja raka je z januarjem 2022 z Ministrstva za zdravje prešla **na Onkološki inštitut Ljubljana**. Glavna koordinatorica Državnega programa obvladovanja raka za obdobje 2022-2026 je **Sonja Tomšič**, dr. med., specialistka javnega zdravja na Onkološkem inštitutu Ljubljana, njen namestnik pa prof. dr. **Janez Žgajnar**, dr. med, prav tako z Onkološkega inštituta Ljubljana.

Glavna struktura DPOR 2022-2026 je Strokovni svet, ki ima 21 članov. V letu 2022 se je Strokovni svet sestel na **štirih sejah**:

1. ustanovna seja 21. 4. 2022, na kateri so se člani seznanili s poslovníkom, svojo vlogo in o aktivnostih s področja raka na ravni Evropske unije
2. druga seja 16. 6. 2022, na kateri so člani obravnavali predlog procesa vrednotenja kakovosti obravnave bolnikov z najpogostejšimi raki (primer Kliničnega registra kožnega melanoma) in celostno rehabilitacija bolnikov z rakom – predstavitev projekta OREH
3. tretja seja 29. 9. 2022, na kateri so se člani seznanili z aktualnimi temami na področju paliativne oskrbe in EU projekti skupnega ukrepanja – »Joint Actions«
4. in četrta seja 1. 12. 2022, ki je bila posvečena predlogu novih presejalnih programov, predstavitvi Državne komisije za presejalne programe in evropskim projektom na tem področju.

Novost v DPOR 2022-2026 so Strokovne skupine DPOR za pet najpogostejših rakov, ki so bile imenovane v oktobru 2022. Izveden je bil en skupni sestanek in uvodni sestanki z vsako izmed skupin, skupine so nato že pričele z aktivnim delovanjem.

V okviru DPOR 2022-2026 delujeta še dve drugi strukturi, ki se bosta redno začeli sestajati v letu 2023:

- Nadzorni svet DPOR 2022-2026;
- in Skupina predstavnikov izvajalcev onkološke dejavnosti.

Državni program obvladovanja raka se **vkjučuje v pomembne strokovne strukture**, tako v Sloveniji kot tudi na ravni EU:

- Državna komisija za presejalne programe (DKP)
- Podskupina za raka pri Evropski komisiji

- Podskupina za neenakosti v raku pri Evropski komisiji

2.1. Komuniciranje Državnega programa obvladovanja raka

V letu 2022 smo h komuniciranju DPOR z oblikovanjem komunikacijske strategije za prihodnjih pet let (2022-2026) pristopili celovito in strateško. Komunikacijske naloge DPOR presegajo svojo vlogo samo komunikacijske podpore pri izvajanju, temveč spremljajo ter podpirajo DPOR na vseh ravneh upravljanja in delovanja, kar bo omogočilo enostavnejše izvajanje ter spremljanje zastavljenih ciljev in boljše ukrepanje ob odstopanjih.

Komunikacijske aktivnosti DPOR v letu 2022:

- V letu 2022 je bilo na spletni strani DPOR objavljenih **33 novic**.
- Pripravili smo **4 sporočila za javnost**:
 - o Sprejeta nova priporočila za presejalne programe za raka v EU, 13. 12. 2022
 - o Ob svetovnem dnevu boja proti raku izpostavljamo pomen celovitega obvladovanja raka v Sloveniji, 4. 2. 2022
 - o Strokovnjaki so si enotni – za učinkovito in pravično zgodnje odkrivanje raka prostate je nujno organizirano presejanje, 10. 11. 2022
 - o Eno leto od sprejetja Državnega programa obvladovanja raka 2022-2026, 23. 12. 2022
- Vključitev teme DPOR v spremljanje medijskih objav (kliping). V letu 2022 je bil DPOR omenjen v **58 medijskih prispevkih**.

Pomembnejše aktivnosti na področju komuniciranja, ki smo jih izvedli v letu 2022, so bile:

- Priprava **komunikacijske strategije** za obdobje prihodnjih 5 let (2022-2026)
- Oblikovanje osnovnih aplikacij (predloga word, predloga PPT)
- Oblikovanje **infografik** o DPOR in bremenu raka v Sloveniji
- **Oblikovna in vsebinska prenova spletnega mesta** DPOR (<http://www.dpor.si/>)
- Vzpostavitev **mesečnega novičnika** o aktualnih dogodkih na področju obvladovanja raka v Sloveniji in EU (oblikovanje in vsebinska priprava)
- **Komunikacijska podpora pri koordiniranju in upravljanju DPOR** (seje Strokovnega sveta, imenovanje strokovnih skupin za najpogostejše lokacije rakov, idr.)
- Sodelovanje na **dogodkih za strokovno in širšo javnost** (konferenca Življenje z rakom po raku, dogodek v Državnem svetu o presejalnem programu za raka prostate, udeležba na Pododboru za spremljanje rakavih obolenj v Državnem zboru idr.)
- **Sodelovanje z društvi** (snemanje podcasta, objave prispevkov na spletnih straneh in v internih glasilih)
- **Sodelovanje z mediji**

3. Doseženi cilji v letu 2022

Celovito naslavljanje raka je glavni namen aktivnosti, ki smo si jih zadali v sklopu strateškega dokumenta Državni program obvladovanja raka (DPOR) 2022-2026. Na razvoj raka vplivajo vse dimenzije osebnega in družbenega okolja, zato zastavljene aktivnosti presegajo meje zdravstvenega sektorja, hkrati pa združujejo aktivnosti, ki se odvijajo na področjih dejavnikov tveganja, ki so skupni več boleznim in jih v naši državi naslavljam v drugih strateških dokumentih. Glede na vrsto gre za pester nabor različnih aktivnosti, od pravno-formalnih sprememb, investicij, organizacije zdravstvenega sistema, vplivov na individualne odločitve in številne druge, ki se med seboj podpirajo in dopolnjujejo.

V dokumentu DPOR 2022-2026 najdete aktivnosti, ki smo si jih zastavili za celotno petletno obdobje. V Prilogi 1 smo pripravili tabelarni pregled aktivnosti, ki so se izvajale v letu 2022, spodaj pa podajamo ključne poudarke v besedilni obliki.

Na področju **primarne preventive raka** je pomembno omeniti sprejetje **Strategije za zmanjševanje posledic rabe tobaka** in dvoletni izvedbeni načrt. Tobak je še vedno eden od ključnih dejavnikov tveganja za razvoj več različnih rakov, zmanjševanje uporabe tobaka pa eden ključnih ukrepov, saj raki povezani s tobakom povečini spadajo med rake s slabšimi izidi zdravljenja. **Preventivne aktivnosti**, ki so bile že vzpostavljene v preteklih letih, vendar so bile okrnjene zaradi ukrepov povezanih z omejevanjem širjenja okužbe s covid-19, **se ponovno izvajajo v večjem obsegu in se bodo še krepile**. Na področju **okoljskih dejavnikov** je z delom nadaljevala multisektorska skupina, pričel se je tudi raziskovalni projekt Ocena potencialnega vpliva sežiga in sosežiga odpadkov na zdravstvene posledice pri ljudeh. Pripravljene so smernice za gradnjo in rekonstrukcijo objektov z namenom zmanjšanja koncentracije radona, ki jo bo objavilo Ministrstvo za okolje in prostor. Za ozaveščanje o nevarnostih izpostavljenosti UV sevanju se je izvajala intenzivna kampanja, ki je naslavljala predvsem delo na prostem v poletnih mesecih,

Na področju **nalezljivih bolezni povezanih z rakom** je bila izvedena posebna medijska kampanja posvečena spodbujanju cepljenja proti HPV tako za deklice kot za dečke. Na področju preprečevanja raka želodca z iskanjem in zdravljenjem okužb s *Helicobacter pylori* je Slovenija začela z izvajanjem pilotnega projekta, katerega rezultati bodo služili kot izhodišče za populacijsko presejanje. Za osebe okužene s hepatitisom je od leta 2022 enostavnejši dostop do specialističnih ambulant z možnostjo »trajne napotnice«, v pripravi je projekt mobilne enote za diagnostiko in zdravljenje v najbolj ogroženih skupinah (zapori, osebe, ki si injicirajo droge). Za boljše preprečevanje in odkrivanje okužbe s HIV/spolno prenosljivih okužb je sedaj možen obisk ambulante za spolno prenosljive okužbe brez napotnice, uvedlo se je tudi presejanje nosečnic na HIV. Ostale aktivnosti za preprečevanje in obvladovanje okužbe s HIV potekajo v skladu z Nacionalno strategijo preprečevanj in obvladovanja okužbe s HIV 2017-2025. Ministrstvo za zdravje (MZ) je tudi v letu 2022 zagotovilo sredstva za spodbujanje projektov primarne preventive, ki jih izvajajo različne nevladne organizacije.

Na področju **sekundarne preventivne** so aktivnosti v že vzpostavljenih presejalnih programih za raka (ZORA, DORA, Program Svit) v letu 2022 potekale v skladu z načrti. V Državnem programu za odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu - **ZORA** prenova informacijskega sistema še ni zaključena, bo pa nov informacijski sistem omogočal centralno vabljenje in boljše spremljanje programa. Državni presejalni program za raka dojke - **DORA** je nemoteno potekal po celi Sloveniji. Upravljavska enota programa je organizirala redna izobraževanja, izvajalce pa je spodbujala k zagotavljanju ustrezne opreme (zamenjava starejših mamografskih aparatov za nove). Državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki - **Program Svit** še naprej uspešno deluje. V letu 2022 so se ponovno okrepile kampanje za dvig udeležbe, okrepilo se je sodelovanje z družinskimi zdravniki, začeli pa so tudi s posodabljanjem strokovnih smernic. Pomembna novost na področju sekundarne preventivne raka je bilo decembrsko sprejetje **novih evropskih smernic** glede priporočenih presejalnih programov za uvedbo v državah članicah. Slovenski strokovnjaki so sodelovali pri tem procesu, hkrati pa se je izvajalo informiranje strokovne in splošne javnosti ter aktivnosti Državne komisije za presejanja, ki bo usmerjala in podpirala proces uvajanja novih presejalnih programov za raka. Aktivnosti se bodo nadaljevale v prihodnjih letih, želimo pa, da spremembe obstoječih programov in uvedba morebitnih novih organiziranih presejalnih programov zasledujejo **visok nivo kakovosti** izvajanja.

Najobsežnejše področje ciljev v DPOR pripada področju **diagnostike in zdravljenja raka**. Ker je eno od ključnih področji, ki jih želimo uvesti v tem petletnem obdobju vzpostavitve spremljanja kakovosti za pet najpogostejših rakov, smo v skladu z načrtom imenovali člane **strokovnih skupin za najpogostejše rake (dojka, pljuča, prostata, debelo črevo in danka, maligni melanom)**, ki bodo usmerjale razvoj obravnave posameznega od petih rakov (preko posodabljanja priporočil), dogovarjale kazalnike za spremljanje skladnosti s priporočili in kakovost obravnave ter predlagale sistemske ukrepe za izboljšanje. Vse aktivnosti razen zadnje, so se že pričele, priprava predlogov sprememb pa bo možna, ko bodo na voljo prva poročila iz kliničnih registrov za teh najpogostejših pet lokacij raka (predvidoma v letu 2024). Ministrstvo za zdravje je decembra 2022 imenovalo **Skupino predstavnikov izvajalcev onkološkega zdravljenja**, katere glavni namen je pripraviti oziroma določiti strokovne, kadrovske ter prostorske pogoje za izvajanje onkološkega zdravljenja in ustanove napotovanja glede na regijo bivališča bolnike ter podpreti njihovo uvajanje v prakso. Prvi sestanek skupine je predviden v februarju 2023.

Standardizirani patološki **izvidi** so na voljo iz večine slovenskih patologij in so dostopni v e-zdravju, prav tako so v e-zdravju dostopni citopatološki izvidi. Na področju patologije je zaskrbljujoče pomanjkanje patologov, kar bo potrebno v prihodnje bolj izrazito naslavljati, saj ne smemo dopustiti, da bi se pomanjkanje kadra odražalo v zakasnitvi pri diagnozi.

V klinični praksi opažamo **čakalno dobo** nad 14 dni za bolnike s sumom na rak kljub napotitvi zelo hitro. Pogoste so tudi neustrezne napotitve s strani primarne ravni, ki zapolnjujejo omejene kapacitete specialistov na sekundarni in terciarni ravni. V klinični

praksi se ugotavlja tudi nedopustno dolga čakalna doba na PET-CT preiskavo. Na Onkološkem inštitutu Ljubljana so v letu 2022 že pričeli s postopki za nabavo dodatnega aparata.

V letu 2023 bo implementirana storitev brezšivne skrbi zagotavljanja novouvedenih **zdravil**, v katero bo v prvem letu vključenih okvirno 10 % hospitaliziranih bolnikov v vseh slovenskih bolnišnicah. Sicer je dostopnost do vseh onkoloških zdravil za bolnike z rakom dobra, pri čemer je postopek odobritve novega zdravila na nacionalni ravni relativno časovno zahteven. Dostopnost do vseh oblik zdravljenja je dobra, oceno kakovosti zdravljenja in skladnosti s smernicami pa bomo lahko precejevali po rezultatih iz kliničnih registrov.

UKC Maribor je pričel z gradbenimi deli za zagotovitev novih prostorov, ki bodo vključevali tudi **hematoonkološki oddelek**. Predviden zaključek del je v letu 2023.

Na področju **dednih rakov** je v vseh novih priporočilih Onkološkega inštituta za posamezne lokacije raka dodana tudi genetska obravnava bolnikov z rakom. V letu 2022 je bil dodan tudi kazalnik kakovosti o genetski obravnavi v kliničnih registrih in vzpostavljen Tim za redke bolezni na OIL (MDT za dedne rake in MDT za redke rake). Konec leta 2022 se je pričela evalvacija Evropske komisije za sodelovanje v evropski referenčni mreži za dedne rake – ERN GENTURIS, ki se izvaja vsakih 5 let.

S področja **raka pri otroci in mladostnikih** je aktualna problematika obravnave mladostnikov in mladih odraslih, ki zbolijo z rakom in imajo drugačne potrebe celostne obravnave kot odrasli. Na tem področju se povezujejo strokovnjaki iz Pediatrične klinike UKC Ljubljana in Onkološkega inštituta. Sodelujejo tudi v mednarodnem projektu, ki bo pripravil usmeritve, ki jih bomo smiselno vključili v slovenski zdravstveni sistem in s tem skušati zagotoviti čim bolj kakovostno obravnavo in čim boljše izide zdravljenja.

Na področju **celostne rehabilitacije** se je pilotni projekt za **bolnice z rakom dojk (OREH) podaljšal** in se bo zaključil v letu 2023. V letu 2022 pa so se že pričele aktivnosti za pilotni projekt celostne rehabilitacije za **bolnike z rakom debelega črevesa in danke**. Že prepoznani izzivi pilotnega projekta OREH so na področju **poklicne rehabilitacije**, kjer bo potrebna prilagoditev zakonodaje, ki bo omogočala večjo fleksibilnost pri zgodnjem vključevanju bolnikov nazaj v delovni proces. Zgodnja poklicna in zaposlitvena rehabilitacija v procesu vračanja na delo je projekt, ki se je v letu 2022 zaključil pod okriljem URI Soča, sledile so aktivnosti na ravni skupine na ministrstvu, ki pa ob menjavi vodstva ni nadaljevala z delom.

V letu 2022 so se nadaljevale številne izobraževalne aktivnosti s področja **paliativne oskrbe**. Pripravljen se je priročnik za Paliativno oskrbo, izobraževanje specializantov kliničnih strok se je formaliziralo. Največji izzivi pri vzpostavljanju paliativne onkološke oskrbe po celi državi in krepitevi dejavnosti ostajajo kadrovske omejitve. Kljub temu so se v petih regijah vzpostavile mobilne paliativne enote, tam je zagotovljena tudi možnost

neprekinjenih telefonskih konzultacij. Pripravljen je bil tudi dnevnik za zagotavljanje prenosa informacij o bolniku med različnimi ravni obravnave v papirnatih obliki, ki se je v praksi izkazal za neizvedljivo, tako da se sedaj spodbuja beleženje Poročila o obisku mobilnega tima na domu in beleženja obravnave v e-zdravju.

Za povečevanja vključevanja večjega deleža bolnikov v klinične **raziskave** je planirano srečanje z nevladnimi organizacijami v začetku leta 2023, kjer bodo dogovorjeni skupni koraki, ki bodo skušali podpreti ta pomemben cilj. Predvidena je tudi ustanovitev usmerjevalne skupine za področje raziskovanja raka, kjer so neformalne aktivnosti že potekale, v letu 2023 in 2024 pa se bodo priključile tudi aktivnosti spodbujene s strani EU za vzpostavljanje t.i. državnih vozlišč za raziskovanje raka, ki bi povezovale tudi informacije in priložnosti, ki so na voljo na nivoju EU. Slovenija se je priključila projektu, ki bo podprl ustanavljanje teh vozlišč.

Na področju **spremljanja bremena raka in kakovosti obravnave** se je v letu 2022 vzpostavila v večini bolnišnic t.i. aktivna registracija, ki bo zmanjšala administrativno breme v bolnišnicah, hkrati pa izboljšala kakovost podatkov in njihovo razpoložljivost. Od predvidenih petih kliničnih registrov, je v celoti delujoč klinični register kožnega melanoma, klinični register pljučnega raka deluje, vendar ne zajema podatkov v popolnosti, zaradi nevpostavljene aktivne registracije v eni od treh bolnišnic z največji številom primerov tega raka. Klinični register raka dojke in debelega črevesa in danke sta pripravljena na sprejem podatkov, ki se bo pričel z letom 2023, klinični register raka prostate je v fazi testiranja aplikacije in bo začel z zbiranjem podatkov v letu 2024. Klinični register otroških rakov in poznih posledic je vzpostavljen, v letu 2023 bo pripravljeno prvo poročilo. Kazalniki za spremljanje kakovosti obravnave za posamezne klinične registre so v končnem usklajevanju pri strokovnih skupinah DPOR.

4. Evropski projekti

Spremljanje, vključevanje in sodelovanje na evropskih projektih, zlasti v okviru Evropskega načrta za boj proti raku, je pomembna dimenzija Državnega programa obvladovanja raka. V letu 2022 se je pričelo izvajati več projektov skupnega ukrepanja (t.i. »Joint Actions – JA«) na področju onkološke zdravstvene oskrbe in raziskovanja. Projekte v Sloveniji vodita oziroma koordinirata Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) in Onkološki inštitut Ljubljana (OI).

JA CraNe

Glavni cilj projekta CraNe je vzpostavitev mreže Centrov za celostno obvladovanje raka (»CCC – Comprehensive Cancer Center«) v državah članicah, kar je eden izmed glavnih ciljev Evropskega načrta boja proti raku, ki želi na tak način zagotoviti enakost in kakovost onkološke oskrbe vsem državljanom Evropske unije.

Projekt bo tako opredelil kriterije potrebne za pridobivanje akreditacije CCC, način delovanja, strukture upravljanja in spremljanja. Mreža mora zagotavljati visok standard oskrbe v vsakem centru s stalnim posodabljanjem klinične dejavnosti na podlagi razpoložljivih podatkov o novih znanstvenih dokazih.

NIJZ koordinira celoten projekt, v Sloveniji sodeluje kot partner še OIL.

JA JANE

V okviru projekta JANE je predvidena vzpostavitev sedmih novih strokovnih mrež za raka, na področjih: redkih rakov s slabo prognozo, personalizirane primarne preventive, obravnavi oseb, ki so preživele raka, paliativne oskrbe, omskih tehnologij, visokotehnoloških medicinskih virov in mladostnikov ter mladih odraslih z rakom.

Projekt ima dva cilja:

- Priprava vseh potrebnih aktivnosti za začetek delovanja strokovnih mrež;
- Kritična ocena obstoječega in prihodnjega povezovanja v EU, da bi tako optimizirali delovanje novih strokovnih mrež.

V projektu kot partner sodeluje Onkološki inštitut Ljubljana.

JA PERCH

Z izmenjavo znanja in izkušenj bo projekt PERCH izboljšal zmogljivosti držav članic za načrtovanje in izvajanje kampanj cepljenja proti HPV, sistem podatkov ter spremljanja cepljenja proti HPV in presejalnih testov HPV, znanje in ozaveščenost o boleznih, povezanih s HPV, in njihovem preprečevanju v posebnih ciljnih skupinah (mladostnice in mladostniki). Eden izmed ciljev projekta je tudi izboljšanje znanja in sposobnosti zdravstvenih delavcev pri komuniciranju cepljenja proti HPV.

Projekt PERCH povezuje 18 evropskih držav. Onkološki inštitut Ljubljana ima v projektu PERCH pomembno vlogo, saj je z vodenjem delovnega paketa za komunikacijo in diseminacijo zadolžen za usklajeno komunikacijo med partnerji projekta in za širjenje informacij, obveščanje in promocijo projektne rezultate.

JA e-CAN

Projekt e-CAN je aplikativno naravnan projekt za krepitev e-zdravja, vključno s telemedicino in spremljanjem na daljavo. V okviru projekta se bo izvajalo psihoonkološko svetovanje, telerehabilitacijo in spremljanje bolnikov z raki dojke in ORL raki. Rešitve bodo predstavljene v obliki aplikacij, v njihovo testiranje pa bodo vključeni bolniki iz Onkološkega inštituta Ljubljana.

Projekt ima dva cilja:

- razvoj modularnih/interoperabilnih rešitev, ki bodo temeljili na regionalni oziroma nacionalni zdravstveni politiki;
- informiranje o storitvah telemedicine, s poudarkom na bolnikih in izvajalcih zdravstvenih storitev.

Izkušnje, pridobljene pri izvajanju projekta, bodo podlaga za vzajemno učenje in izmenjavo znanja za boljšo odpornost in pripravljenost zdravstvenega sistema.

Eurohelican

Splošni cilj projekta Eurohelican je oceniti izvedljivost populacijske strategije presejanja in zdravljenja okužb s *H. pylori* za preprečevanje raka želodca v Evropi. Rak želodca je v 89 % posledica okužbe s *H. pylori*, pri čemer imajo regije v srednje in vzhodne Evrope največje breme.

Rezultati projekta bodo snovalcem politik na področju javnega zdravja pomagali pri vključitvi populacijskega testiranja in strategije zdravljenja *H. pylori* v svoje prednostne naloge zdravstvenega varstva za preprečevanje raka želodca. Pri tem bodo lahko uravnovesili učinkovitost, izvedljivost in sprejemljivost testiranja in zdravljenja s kratkoročnimi in dolgoročnimi možnimi škodljivimi učinki.

Slovenija sodi med evropske države z višjo incidenco in umrljivostjo zaradi raka želodca, zato bodo rezultati projekta neposredno uporabni za načrtovanje ukrepov tudi pri nas.

Projekt koordinira Nacionalni inštitut za javno zdravje.

Priloge – Tabelarni prikaz izpolnjenih ciljev

Podrobni cilji in cilji stalnega izvajanja Državnega programa obvladovanja raka v letu 2022

Pripravili (po abecednem vrstnem redu po priimkih): Ana Benedičič, Maja Čemažar, Maja Ebert Moltara, Gorana Gašljevič, Mojca Gobec, Aleksandra Grbič, Kristijana Hertl, Urška Ivanuš, Maja Jurjevec, Mateja Krajc, Andreja Kuvec, Mateja Kurir Borovčič, Mojca Matičič, Vesna Marinko, Dominika Novak Mlakar, Srdjan Novaković, Irena Oblak, Maja Ravnik, Marjeta Recek, Albina Rezar Planko, Monika Sonc, Nadja Šinkovec Zorko, Bojan Tepeš, Sonja Tomšič, Martina Vrankar, Vesna Zadnik, Lorna Zadavec Zaletel, Samo Zver

1. Primarna preventiva

CILJ	UKREP	NOSILEC	IZVEDENO DA/NE/DELNO - komentar
ALKOHOL - Zmanjšati delež oseb, starih od 14 do 64 let, ki pijejo čez meje tvegane pitja	Sprejeti dveletne programe omejevanja porabe alkohola in zmanjševanje škodljivih posledic rabe alkohola v skladu z Zakonom o omejevanju porabe alkohola	Ministrstvo za zdravje	Delno. Dveletni program omejevanja porabe alkohola in zmanjševanja škodljivih posledic rabe alkohola je v pripravi.
Prehrana in gibanje	Izvajanje aktivnosti v skladu z akcijskimi načrti za izvajanje ukrepov iz Resolucije o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje v obdobju 2015-2025 Dober tek, Slovenije	Medresorsko	Delno (Nacionalni program še ni zaključen). Izvedeno 21 programov na področju prehrane in telesne dejavnosti za zdravje, izvedene načrtovane medsektorske aktivnosti za osveščanje prebivalstva (npr. Tradicionalni slovenski zajtrk, Dan slovenske hrane, Svetovni dan hrane, hoje, Evropski teden Športa, Teden mobilnosti).
Zmanjševanje onesnaževanja okolja in izpostavljenosti nevarnim snovem in sevanju – prepoznati najpogostejše oblike raka v Sloveniji, ki so posledica zunanjega, notranjega in delovnega okolja	V okviru ciljnega raziskovanja projekta razpisati temo o prepoznavanju najpogostejših oblik raka v Sloveniji, ki so posledica zunanjega, notranjega in delovnega okolja,	Ministrstvo za zdravje, Javna agencija za raziskovalno dejavnost (ARRS)	Delno. V letu 2022 je nadaljevala delo medresorska delovna skupina za preučitev možnosti za izenačitev normativov dovoljenih emisij sosežigalnic s tistimi, ki veljajo za sežigalnice odpadkov, ter pripravo časovnega načrta in ukrepov za namen okoljske sanacije v delih srednje Soške doline, kjer je to potrebno, ki bo zagotavljala varno in zdravo življenje tamkajšnjim prebivalcem. Namen zdravstvene

	s predlogi prednostnih aktivnosti		<p>podskupine medresorske delovne skupine je pregledati razpoložljive okoljske in zdravstvene podatke na modelnem območju in na podlagi le-teh oceniti potencialni vpliv onesnaženja v Soški dolini na zdravje prebivalcev.</p> <p>V letu 2022 se je pričel raziskovalni projekt Ocena potencialnega vpliva sežiga in sosežiga odpadkov na zdravstvene posledice pri ljudeh: modelna študija na primeru cementarne Salonit Anhovo. Namen projekta je pridobiti boljši vpogled na področju okolja in zdravja na modelnem območju Salonita Anhovo. Oblikovan je bil konzorcij, ki vključuje strokovnjake s področja javnega zdravja (NIJZ, NLZOH, OI Ljubljana) in klinične medicine (UKC Ljubljana) ter okoljskih strok (ARSO, ULBF, UNG, GeoZS, IJS). Epidemiologi z Onkološkega inštituta Ljubljana bodo s podatki Registra raka Republike Slovenije v projektu ocenjevali morebitne presežke raka v modelnem okolju Anhovega ter preverili morebitne povezave z onesnaženim okoljem. Projekt se bo zaključil v letu 2024.</p> <p>V okviru ciljnega raziskovanja so v prihodnjih letih predvideni dodatni razpisi za področje prepoznavanja najpogostejših oblik raka v Sloveniji, ki so posledica zunanega, notranjega in delovnega okolja, s predlogi prednostnih aktivnosti.</p> <p>Onkološki inštitut Ljubljana sodeluje tudi pri evropskem projektu PARC - Partnerstvo za oceno tveganj zaradi izpostavljenosti kemikalijam. PARC bo izpolnjeval potrebe agencij za oceno tveganja, da bi bolje predvidel nastajajoča tveganja in se odzval na izzive in prednostne naloge novih evropskih politik. Projekt bo potekal do leta 2029.</p>
Zmanjševanje onesnaževanja okolja in izpostavljenosti nevarnim snovem in sevanju – RADON	Vključiti smernice za gradnjo in rekonstrukcijo objektov z namenom zmanjšanja in preprečevanja koncentracije	Uprava Republike Slovenije za varstvo pred sevanji in Uprava	Delno. Smernica je pripravljena in je v postopku objave, ki jo bo izvedel MOP.

	radona v njih v razpis, ki ureja to področje	Republike Slovenije za jedrsko varnost	
Nalezljive bolezni, povezane z rakom, in cepljenje – PREPREČEVANJE IN OBVLADOVANJE OKUŽBE S HIV	Izvajanje ukrepov iz Nacionalne strategije preprečevanja in obvladovanja okužbe s HIV 2017-2025		Delno. Nacionalna strategija se še ni iztekla. Strategija se uspešno izvaja in skoraj vsi predvideni ukrepi so že realizirani. Vsako leto se izvaja osveščanje ob Svetovnem dnevu aidsa in promocija testiranja na HIV, hepatitisu in spolno prenosljive okužbe ter organizacija in izvedba akcije anonimnega brezplačnega testiranja na HCV. Kontinuirano se izvajajo programi nevladnega sektorja na področju promocije cepljenja in preprečevanja in odkrivanja okužbe s HIV . V zadnjem obdobju so bili uvedeni tudi pomembni sistemski ukrepi , kot so: presejanje nosečnic na HIV, neposreden dostop do ambulant za spolno prenosljive okužbe (dermatovenerologi, Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKCL), »trajna napotnica« za bolnike s kroničnim virusnim hepatitisom, predekspozicijska profilaksa okužbe s HIV za najbolj ranljive skupine.

1.1. Primarna preventiva – cilji stalnega izvajanja

CILJ	UKREPI	NOSILEC	NAPREDEK, IZZIVI - komentar
TOBAK – znižanje odstotka kadilcev med prebivalci, starimi 15 let in več; znižanje odstotka mladostnikov, ki kadijo tobak vsaj enkrat na teden ali pogosteje	Dosežena visoka stopnja spoštovanja ukrepov iz Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov	Ministrstvo za zdravje v sodelovanju z nadzornimi organi	Po podatkih Tržnega inšpektorata RS iz maja 2022 se je delež kršitev (prodaja mladoletnim), ki jih v okviru akcij Skriti kupec izvajajo z NVO, v primerjavi z letom 2020, ko je bilo kršitev 53 %, v letu 2022 zmanjšal na 35 %.
	Sprejetje in izvajanje strategije za zmanjševanje posledic tobaka 2021-2030 v skladu z Zakonom o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov	Ministrstvo za zdravje	Strategija za zmanjševanje posledic rabe tobaka Za Slovenijo brez tobaka 2022-2030 je bila sprejeta 12. 5. 2022. Dveletni izvedbeni načrt je minister za zdravje sprejel v decembru 2022.
	Sofinanciranje programov za zmanjševanje rabe tobaka, tobačnih in povezanih izdelkov	Ministrstvo za zdravje	V letu 2022 je MZ na področju zmanjševanja rabe tobaka, tobačnih in povezanih izdelkov sofinanciralo 5 programov v vrednosti 340.300,4 €.

<p>ALKOHOL – zmanjšati delež oseb, starih od 15 do 64 let, ki pijejo čez meje manj tvegane pitja</p>	<p>Sofinanciranje programov zmanjševanja tvegane in škodljive rabe alkohola</p>	<p>Ministrstvo za zdravje</p>	<p>V letu 2022 je MZ sofinanciralo 16 programov, ki vključujejo aktivnosti za zmanjševanje tvegane in škodljive rabe alkohola v vrednosti 893.720,81 €.</p>
<p>PREHRANA in TELESNA DEJAVNOST – izboljšanje prehranjevalnih in gibalnih navad prebivalcev</p>	<p>Izvajanje kontinuirnih nalog Nacionalnega programa o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015-2025 (npr. zagotavljanje varne hrane – uradni nadzor inšpekcijskih služb; izvajanje ukrepa Šolska shema; obeleževanje dni: Tradicionalni slovenski zajtrk, Dan slovenske hrane, Svetovni dan hrane, hoje, Evropski teden športa, Teden mobilnosti...;</p>	<p>Medresorsko (tudi UVHVR, ZIRS)</p>	<p>Priprava zadnjega akcijskega načrta za obdobje 2023-2025.</p> <p>Izziv je doseganje rezultatov pred začetkom epidemije covid-19 na področju gibanja in zdravega prehranjevanja, saj so se zaradi omejevalnih ukrepov covid-19 nekateri kazalniki poslabšali.</p> <p>Izziv je povečati število ur telesne dejavnosti otrok.</p>
	<p>Sofinanciranje programov na področju prehrane in telesne dejavnosti</p>	<p>Ministrstvo za zdravje</p>	<p>V letu 2022 je MZ na področju prehrane in telesne dejavnosti sofinanciralo 23 programov v vrednosti 776.256 €.</p>
	<p>Spremljanje šolske prehrane in svetovanje VIZ v skladu z Zakonom o šolski prehrani</p>	<p>Ministrstvo za zdravje, NIJZ</p>	<p>V letu 2022 zaradi covid-19 ni bilo izdelano poročilo na osnovi spremljanja in svetovanja VIZ, ki je bilo okrnjeno.</p>
	<p>Izobraževanje študentov inšpektorjev v skladu s Pravilnikom o subvencionirani študentski prehrani (subvencionirana študentska prehrana)</p>	<p>Ministrstvo za zdravje, NIJZ</p>	<p>Izobraževanje študentov inšpektorjev ter komisije za študentsko prehrano ŠOU je potekalo na daljavo.</p>
<p>Zmanjševanje onesnaževanja okolja in Izpostavljenosti nevarni snovem in sevanju - RADON</p>	<p>Nadaljevanje zagotavljanja meritev vsebnosti radona v bivalnih prostorih za fizične osebe</p>	<p>Uprava Republike Slovenije za varstvo pred sevanji</p>	<p>V letu 2022 je bilo izvedenih predvidenih 480 meritev vsebnosti radona v bivalnih prostorih fizičnih oseb. Z aktivnostmi se je tako nadaljevalo zagotavljanje meritev radona. Rezultati so prispevali</p>

			k zavedanju o ravneh radona v bivalnem okolju ter vodili do izvedbe sanacijskih ukrepov, kjer so se lastniki zanje odločili.
Zmanjševanje onesnaževanja okolja in izpostavljenosti nevarni snovem in sevanju - AZBEST	Ozaveščanje splošne javnosti o nevarnostih azbesta in boleznih, ki jih povzroča	NIJZ, Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa	Sodelovanje v različnih javnih razpravah in nastopih v množičnih medijih.
	Informiranje splošne javnosti o pravilnem ravnanju za varovanje pred škodljivimi učinki azbestnih vlaken v primeru odstranjevanja azbestnih odpadkov in pri delu z azbestnim materialom	NIJZ, Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa	Vzdrževanje in ažuriranje spletne podstrani o azbestu v delovnem okolju – na spletni strani www.cilizadelo.si .
Zmanjševanje onesnaževanja okolja in izpostavljenosti nevarni snovem in sevanju – IZPOSTAVLJENOST ULTRAVIJOLIČNEMU SEVANJU	Ozaveščanje mladih in splošne populacije o škodljivih učinkih izpostavljenosti sončnemu UV-sevanju in sevanju iz umetnih virov (solarijev)	NIJZ	<p>Oglasna kampanja za osveščanje o nevarnostih izpostavljenosti UV-sevanju pri delu na prostem v poletnih mesecih – poudarek je bil na oglaševanju prek velikih panojev na prometnicah in ob gradbiščih po vseh Sloveniji, radijskem oglaševanju in oglasih v družbenih medijih.</p> <p>Novinarska konferenca Onkološkega inštituta Ljubljana v maju 2022.</p> <p>Skupna kampanja #brezizgovorov: prepoznamo zgodnje znake pogostih rakov z Združenjem slovenskih organizacij bolnikov z rakom ONKO NET.</p>

	Izvajanje poostregega uradnega nadzora nad dejavnostjo salonov, kjer imajo solarije za nego telesa, z usmerjenimi akcijami Zdravstvenega inšpektorata RS in Tržnega inšpektorata RS	Zdravstveni inšpektorat RS in Tržni inšpektorat RS	ZIRS izvaja redni uradni nadzor nad izvajanjem 24., 25., 26. in 27. člena Pravilnika o minimalnih sanitarno zdravstvenih pogojih za opravljanje dejavnosti higijenske nege in drugih podobnih dejavnosti (Uradni list RS, št. 104/09 in 17/11 – ZTZPUS-1)
	Podpora preventivnim programom, ki otroke in mladostnike ter njihove starše in splošno populacijo opozarjajo na pomen pravilne zaščite pred škodljivim delovanjem UV-sevanja naravnega in umetnega izvora	NIJZ v sodelovanju z Združenjem slovenskih dermatovenerologov	Izvajanje programa Varno s soncem. NIJZ je nadgradil dokument UV in zdravje ter aktivno osveščali odraslo populacijo, srednješolce in študente. V programu Varno s soncem je sodelovalo več kot 75.000 predšolskih otrok in šolarjev. Koordinirali smo delo strokovne skupine za izdelavo Smernic za zadostno preskrbo posameznih populacijskih skupin prebivalcev Slovenije z vitaminom D.
	Ozaveščanje delodajalcev in delavcev o škodljivih vplivih dela na soncu na zdravje v panogah, kjer vsaj deloma delo poteka na prostem, in o pomenu zaščite delavcev pred škodljivimi učinki UV-sevanja za nastanek kožnih bolezni	Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa	Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa je aktivnosti osveščanja o nevarnostih izpostavljenosti UV-sevanju pri delu na prostem v poletnih mesecih okrepil z oglasno kampanjo, ki je potekala junija in julija. Poudarek je bil na oglaševanju prek velikih panojev na prometnicah in ob gradbiščih po vseh Sloveniji, radijskem oglaševanju in oglasih na družabnih omrežjih. Tako je bilo 30 zunanjih plakatnih mest in 8 nadstandardnih, več kot 20.000.000 prikazov na Google Display Network, več kot 3 milijone metaoglaševanja in več kot milijon prikazov na Facebooku ter 84 radijskih objav.
Nalezljive bolezni, povezane z rakom, in cepljenje – PREPREČEVANJE IN OBVLADOVANJE OKUŽB S HPV	Spodbujanje in spremljanje cepljenja HPV za dečke	NIJZ, primarna raven zdravstvenega varstva	Izdelava radijskega oglasa za promocijo cepljenja proti okužbam s HPV za deklice in dečke. Sodelovanje na izobraževalnih dneh programa ZORA in srečanjih Sekcije za šolsko, študentsko in adolescentno medicino. Skupna novinarska konferenca Zveze slovenskih društev za boj proti raku, Onkološkega inštituta Ljubljana, programa ZORA in Nacionalnega inštituta za javno zdravje v septembru 2022.

			<p>Redna komunikacija s splošno in strokovno javnostjo ter sprotno posodabljanje informativnih materialov o okužbah in cepljenju proti HPV na spletni strani NIJZ.</p> <p>Cepljenje proti okužbam s HPV se je v šolskem letu 2021/2022 izvajalo kot neobvezno pri deklicah in dečkih v šestem razredu osnovne šole. Delež cepljenih deklic, rojenih v letu 2009, je bil 52,3 %, rojenih v letu 2010 pa 41,8 %.</p> <p>Delež cepljenih dečkov, rojenih v letu 2010, je bil 21,7 %. Dečki, rojeni v letu 2009, še niso bili vključeni v program cepljenja proti HPV, zato je bila precepljenost pri njih le 6 %.</p> <p>Zaradi pandemije covid-19 in z njo povezanih ukrepov je v šolskem letu 2021/22 pogosto prihajalo do zamika pri izvajanju cepljenja otrok in mladostnikov. Mladostniki in mladostnice, ki jim cepljenje proti HPV pripada in še niso prejeli drugega odmerka oz. še niso bili cepljeni, bodo predvidoma cepljeni v šolskem letu 2022/23.</p>
Nalezljive bolezni, povezane z rakom, in cepljenje – PREPREČEVANJE IN OBVLADOVANJE OKUŽBE S HEPATITISOM B IN C	Ohraniti visoko precepljenost otrok proti hepatitisu B (okrog 90 %)	NIJZ, primarna raven zdravstvenega varstva	<p>V letu 2020 so bili dojenčki v prvem letu starosti prvič cepljeni s 6-valentnim cepivom in ne več s 5-valentnim cepivom. V 6-valentnem cepivu je bil dodana komponenta cepiva proti hepatitisu B. Delež cepljenih predšolskih otrok s 6-valentnim cepivom v letu 2021 je bil 86,4 %.</p> <p>Delež cepljenih šolskih otrok z monovalentnim cepivom proti hepatitisu B v šolskem letu 2021/2022 je bil 77,3 %.</p>
	Izvajanje cepljenja proti hepatitisu B v skupinah prebivalstva z velikim tveganjem za okužbo (skupine prebivalcev glede na slovenska državna priporočila)	NIJZ, zdravstvene ustanove, porodnišnice, mreža centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog,	Izvajanje cepljenja proti hepatitisu B za skupine z velikim tveganjem za okužbo v skladu s programom cepljenja in nacionalnimi priporočili.

		ministrstvo za pravosodje	
	Ozaveščanje in splošni ukrepi glede preprečevanja okužbe z virusoma hepatitisa B in C v skupinah prebivalstva z velikim tveganjem za okužbo	NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje v različnih območnih enotah izvaja aktivnosti, usmerjene v preprečevanje in obvladovanje okužb s hepatitisom B, C in HIV ter drugih spolno prenosljivih okužb v populaciji oseb z visokim tveganjem.
	Stalna promocija testiranja na okužbo z virusoma hepatitisa B in C, ozaveščanje o pomenu zgodnjega odkrivanja okužbe ter izvajanje anonimnega brezplačnega testiranja in svetovanja	NIJZ, Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana, nevladne organizacije	<p>Dejavnosti Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana:</p> <ul style="list-style-type: none"> -vodenje Nacionalne ekspertne skupine za virusni hepatitis: analiza primerov HCC ob okužbah s HBV in HCV v I. 2022 ter posodobitev kliničnih smernic obravnave hepatitisov B in C, vključno s smernicami sledenja za zgodnje odkrivanje HCC (15. december 2022) -redno delovanje Ambulante za anonimno testiranje na HBV in HCV vsak ponedeljek; -ob Svetovnem dnevu hepatitisov (28. julij 2022): medijsko močno podprta kampanja ozaveščanja splošne javnosti o pomenu zgodnjega testiranja in zdravljenja hepatitisov B in C; izdelava plakatov in brošure za uporabnike drog glede testiranja na HCV; organizacija in izvedba akcije anonimnega brezplačnega testiranja na HCV 27.in 28. julija 2022; objava obsežnega članka o virusnih hepatitisih v Sobotni prilogi Dela; <p>Izvedenih je bilo 8 programov NVO, ki zajemajo tudi osveščanje o preprečevanju okužbe z virusom hepatitisa B in C. Sodelovanje v kampanji ob Evropskem tednu testiranja in Svetovnem dnevu Hepatitisov.</p>
	Dosledno izvajanje kemoprofilakse pri bolnikih, okuženih z virusom hepatitisa B, ki prejemajo imunosupresivno terapijo v	Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana in infekcijski oddelki	Slovenija je primer dobre prakse pri Svetovni zdravstveni organizaciji glede obravnave bolnikov s hepatitisom B in C. Je na zelo dobri poti k uresničitvi globalne strategije SZO za eliminacijo virusnega hepatitisa kot javnozdravstvenega problema do I. 2030. Mikro-eliminacija HCV je bila dokončana že v različnih

	<p>skladu s sprejetimi smernicami, ter zdravljenje vseh oseb, akutno ali kronično okuženih z virusom hepatitisa C, ter bolnikov s kroničnim hepatitisom B v skladu z veljavnimi smernicami</p>	<p>UKC Maribor, SB Celje, Novo mesto, Murska Sobota in Klinični oddelek za gastroenterologijo UKC Ljubljana</p>	<p>skupinah oseb z večjim tveganjem za okužbo – izvaja se strategija »testiraj in zdravi«. L. 2022 je bila opravljena ocena bremena hepatitisa C v Sloveniji: ocenjena prevalenca aktualne okužbe s HCV je 0,07 %; ocenjujemo, da je okuženih še 1100 oseb, od tega cca 400 aktualnih uporabnikov drog, ki niso vključeni v programe, ter cca 400 bivših odvisnikov od drog. Izvajajo se priprave na intenziviranje odkrivanja in zdravljenja HCV v teh skupinah.</p> <p>Dejavnosti Klinike za infektivne bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana:</p> <ul style="list-style-type: none"> -vodenje Nacionalne ekspertne skupine za virusni hepatitis: izvedba analize vseh zdravljenih za hepatitis C v letu 2022 (15. december 2022); analiza vseh zdravljenih za hepatitis B in hepatitis C v Sloveniji; analiza še nezdravljenih za HCV v Sloveniji; -osrednja in referenčna zdravstvena ustanova za vodenje največjega števila in najzahtevnejših bolnikov s hepatitisom B/C; -od l. 2022 enostavnejša dostopnost do specialističnih ambulant za virusni hepatitis z možnostjo »trajne napotnice« izbranega osebnega zdravnika v primeru diagnoze »kronični hepatitis B/C« (doživljenjsko); -redno izobraževanje strokovne javnosti o pomenu zgodnjega odkrivanja in zdravljenja hepatitisa B in C na raznih strokovnih srečanjih (Infektološki simpozij, Tavčarjevi dnevi, Konferenca SEEANET, Simpozij o infektologiji za medicinske sestre, Podiplomski tečaj iz protimikrobnega zdravljenja, Strokovni posvet ob Svetovnem dnevu HIV, itd.); -priprava na projekt zunajbolnišnične delavnosti v mobilni enoti za odkrivanje, diagnostiko in zdravljenje hepatitisa C v najbolj ogroženi skupini oseb, ki si injicirajo droge, in v zaporih:
<p>OPOLNOMOČENJE IN OZAVEŠČANJE NA PODROČJU KRONIČNIH NENALEZLJIVIH BOLEZNI – spremljanje izvajanja 3-letnih programov nevladnih organizacij, ki so namenjeni</p>	<p>Sofinanciranje programov opolnomočenja in ozaveščanja na področju kroničnih nenalezljivih bolezni</p>	<p>Ministrstvo za zdravje</p>	<p>V letu 2022 je MZ sofinanciralo 6 programov, ki vključujejo aktivnosti opolnomočenja in ozaveščanja na področju obvladovanja raka v vrednosti 145.412,64 eur.</p>

opolnomočenju in ozaveščanju na področju kroničnih nenalezljivih bolezni			
Nalezljive bolezni, povezane z rakom, in cepljenje – OBVLADOVANJE OKUŽBE S HELICOBACTER PYLORI	Zdravljenje okužbe s <i>H. pylori</i> v skladu z veljavnimi smernicami	Lečeči zdravniki	Poteka v skladu z veljavnimi smernicami. V letu 2022 se je pričel mednarodni projekt EUROHELICAN, – Preprečevanje raka želodca z iskanjem in zdravljenjem okužbe s <i>Helicobacter pylori</i> , ki ga koordinira NIJZ. Cilj projekta je oceniti izvedljivost populacijskega testiranja na bakterijo <i>Helicobacter pylori</i> in strategije zdravljenja za preprečevanje raka želodca v Evropi. Projekt se bo zaključil aprila 2025.
Nalezljive bolezni, povezane z rakom, in cepljenje – PREPREČEVANJE IN OBVLADOVANJE OKUŽBE S HIV	Izvajanje ukrepov iz Nacionalne strategije preprečevanja in obvladovanja okužbe s HIV 2017-2025		Strategija preprečevanja in obvladovanja okužbe s HIV se izvaja. Slovenija ostaja država z nizkim deležem okuženih s HIV in država z najnižjo incidenco okužbe s HIV v Evropi. V letu 2022 se je pričela implementacija pomembnih sistemskih ukrepov , ki jih predvideva strategija in ki bodo pripomogli k boljšemu preprečevanju in odkrivanju okužbe s HIV/SPO: dostop do ambulant za spolno prenosljive okužbe brez napotnice; uvedba PrEP okužbe s HIV v sistem zdrav. zavarovanja in presejanje nosečnic na HIV. Izvedeno je bilo osveščanje ob Svetovnem dnevu aidsa in Evropskem tednu testiranja. Kontinuirano se izvajajo programi nevladnih organizacij na področju promocije cepljenja in preprečevanja in odkrivanja okužbe s HIV.
	Testiranje na HIV za bolnike z malignimi boleznimi, ki so povezane z aidsom, in z malignimi boleznimi, ki zahtevajo agresivno imunosupresivno zdravljenje		Testiranje na HIV za bolnike z malignimi boleznimi, ki so povezane z aidsom je del smernic obvladovanja posameznih rakov.

2. Sekundarna preventiva – presejalni programi

CILJ	UKREP	NOSILEC	IZVEDENO DA/NE/DELNO - komentar
------	-------	---------	---------------------------------

ZORA	Uvesti centralno vabljenje na presejalni pregled vsake tri leta (plus ali minus trije meseci) po zadnjem brisu materničnega vratu po umestitvi prenovljenega informacijskega sistema programa Zora	Onkološki inštitut Ljubljana v sodelovanju z izvajalci	Delno. Še naprej izvajamo centralno vabljenje zamudnic na presejalne preglede, ki je v času pandemije bolj obsežno, kot je bilo prej. Vabljenje bo predvidoma vključeno v prvo fazo implementacije novega informacijskega sistema programa ZORA in po zagotovitvi dodatnih finančnih sredstev za vabila in obvestila o izvidu (cca. 600.000 pošt letno) bomo lahko začeli izvajati centralno vabljenje za vse ženske.
	Standardizirati kolposkopsko preiskavo	Onkološki inštitut Ljubljana v sodelovanju z izvajalci programa Zora, Združenje za ginekološko onkologijo, kolposkopijo in cervikalno patologijo Slovenije ter RSK za ginekologijo in porodništvo	Delno. V sklopu projekta Zorica smo s široko skupino ginekologov pripravili standardiziran kolposkopski izvid s sliko , ki zaradi kompleksnosti še ne bo vključen v prvo fazo implementacije novega informacijskega sistema programa ZORA. V sodelovanju z RSK za ginekologijo in porodništvo smo pripravili nov obračunski model za področje ginekologije, v katerem so ločeno in transparentno umeščene storitve ZORA, vključno s kolposkopijo. Model je trenutno v obravnavi na ZZS.
	Zagotoviti centralno zbiranje podatkov o vseh kolposkopskih preiskavah v Sloveniji v registru Zora ter vzpostaviti spremljanje in nadzor kakovosti izvajanja kolposkopije v Sloveniji	Onkološki inštitut Ljubljana v sodelovanju z izvajalci programa ZORA	Delno. Obseg in kakovost kolposkopije spremljamo posredno preko registra ZORA z novimi kazalniki, vključenimi v redna letna poročila izvajalcem skladno s Programskimi smernicami ZORA (2022). Centralo zbiranje podatkov in neposredna ocena kakovosti bosta možna po implementaciji kolposkopskega izvida v Zorico in vezavo plačila storitve s strani ZZS na registriran izvid.

DORA	Upravljanje programa DORA se organizira v okviru ene organizacijske enote, ki jo vodi vodja programa DORA	Onkološki inštitut Ljubljana	Izvedeno. Vse enote DORE na OI Ljubljana delujejo od septembra 2022 v okviru ene organizacijske enote, ki je del Sektorja za presejalne programe in klinično genetiko.
	Upravljalca programa DORA zagotovi sodoben informacijski sistem programa DORA in nabavo ter implementacijo novega PACS sistema do konca leta 2024 na tehnologiji, ki bo tudi v prihodnje omogočala vzdrževanje, nadgrajevanje in povezovanje.	Onkološki inštitut Ljubljana v sodelovanju z različnimi deležniki	Delno. Junija 2022 je OI objavil razpis za novo aplikacijo DORA, na katerem ni bil izbran noben ustrezen ponudnik. Razpis bodo ponovili. PACS je v fazi nabave.
	Do konca leta 2025 program DORA doseže standard, da uporablja kakovostne in delujoče digitalne mamografe v vseh presejalnih centrih, zato je odpovedovanje slikanja žensk zaradi okvar mamografskih aparatov minimalno.	Onkološki inštitut Ljubljana v sodelovanju z različnimi deležniki	Delno. Od decembra 2021 je priporočena starost mamografov po Programskih smernicah DORE 10 let, številni centri so zamenjali starejše mamografe od 10 let leta 2022.
	Upravljalca programa DORA zagotavlja vabljenje žensk tako, da upošteva trend povečevanja udeležbe. Stacionarni presejalni centri zagotavljajo zadostne vire za slikanje povečanega števila udeleženih žensk	Onkološki inštitut Ljubljana, stacionarni presejalni centri	Izvedeno. Vsi centri od leta 2022 izvajajo slikanje na osnovi letnih načrtov vabljenja, zamude se odpravljajo v dogovorjenih terminih.

	<p>Upravljalec programa DORA za povečevanje udeležbe žensk v presejalnem programu ob že utečenih komunikacijskih in izobraževalnih aktivnostih sistemsko uredi področje rednega izobraževanja strokovne javnosti zdravnikov, medicinskih sester in radioloških inženirjev o organiziranem presejanju za raka dojk</p>	<p>Onkološki inštitut Ljubljana</p>	<p>Izvedeno. Od leta 2021 se letno izvaja izobraževanje DORIN DAN za osebje primarne ravni zdravstvenega varstva, za osebje DORE pa dodatno redno izobraževanje Šola DORE 4-krat letno. Multidisciplinarni tečaj za nove sodelavce v programu DORA se izvaja enkrat letno.</p>
<p>Uvajanje novih presejalnih programov za raka in sprememb pri obstoječih</p>	<p>Državna komisija za presejalne programe vzpostavi protokole za prijavo in presojo predlogov novih presejalnih programov za raka</p>	<p>Državna komisija za presejalne programe</p>	<p>Delno. Pripravili smo osnutke protokolov še preden se je zagnal evropski mehanizem za pregled dokazov glede upravičenosti uvedbe novih organiziranih populacijskih presejalnih programov in revizijo priporočil Evropske komisije. Slovenski strokovnjaki smo na evropski ravni sodelovali pri pripravi strokovnih usmeritev in reviziji priporočil, ki so izšla 9. 12. 2022. Dogajanje na evropski ravni bo olajšalo presojo in uvajanje morebitnih novih presejalnih programov v Slovenijo. V začetku leta 2023 bomo tako posodobili protokole in jih objavili, kar smo tudi predstavili na decembrskem sestanku Strokovnega sveta DPOR 2022.</p> <p>V prvi polovici leta 2023 je v planu organizacija strokovnega dogodka na temo novih presejanj (organizirata DPOR in Državna komisija za presejanja).</p>

	Sprememba ustreznih pravilnikov z namenom, da se v primeru obravnave uvedbe novega presejalnega programa za raka in posodobitev upošteva mnenje Državne komisije za presejalne programe v postopku presoje uvedbe novih zdravstvenih tehnologij v storitve, krite iz obveznega zdravstvenega zavarovanja	Ministrstvo za zdravje	Delno. Predlog za dopolnitev ustreznih pravilnikov je v pripravi, smo pa z realizacijo čakali nova evropska priporočila, ki so izšla decembra 2022.
	Priprava predloga presejalnega programa za oceno uvedbe organiziranega presejanja za pljučnega raka	Strokovna skupina DPOR za pljučnega raka	Delno. Strokovna skupina DPOR za pljučnega raka se je sestala na prvem sestanku in pričela z delom na predlogu presejalnega programa za oceno uvedbe organiziranega presejanja za pljučnega raka.

2.1. Sekundarna preventiva – presejalni programi – cilji stalnega izvajanja

CILJ	UKREPI	NOSILEC	NAPREDEK, IZZIVI - komentar
ZORA	Spremljati razširjenost priložnostnega presejanja (presejanje izven priporočenih starostnih skupin ali presejalnih intervalov, uporaba drugih testov, metod, smernic od priporočenih v Sloveniji) na podlagi rutinsko zbranih podatkov v registru ZORA, komunikacija z izvajalci in ženskami, ter se ustrezno odzvati, če se priložnostno presejanje razmahne	Onkološki inštitut Ljubljana v sodelovanju z izvajalci	V letu 2022 nismo zaznali posebnosti na področju razširjenosti oportunističnega presejanja ali oportunistične rabe testa HPV.
DORA	Upravitelj programa DORA v primeru objave novih priporočil za presejanje raka dojk, upoštevajoč tudi Evropski načrt za boj, pripravi predlog načrta spremembe	Onkološki inštitut Ljubljana, usmerjevalni	V fazi urejanja: Ob izpolnjevanju tega letnega poročila nova uradno potrjena priporočila še niso bila objavljena, Upravljavska enota DORA od jeseni 2022 zbira podatke za pripravo osnutka načrta širitve in bo

	presejalne politike programa DORA s predvidenimi stroški in predstavi predlog usmerjevalnemu odboru za presejalne programe	odbor presejalnih programov	pripravila osnutek načrta za širitev v letu 2023 po objavi strokovnih priporočil.
SVIT – zagotavljati vzdržni sistem upravljanja presejalnega programa skupaj s strokovnimi smernicami in nadzorom kakovosti	Zagotavljanje mreže kolonoskopskih centrov in izvajalcev, ki bodo izvedli kolonoskopijo po pozitivnem presejalnem testu v enem mesecu od naročitve bolnika na preiskavo. Zagotavljanje mreže histopatoloških centrov in izvajalcev za analizo biološkega materiala, odvzetega med kolonoskopijami v okviru Svita v predpisanem času.	NIJZ	Sodelovanje s 25 kolonoskopskimi centri in 4 histopatološkimi laboratoriji. Termini kolonoskopij se zagotavljajo do 30 dni od pozitivnega presejalnega testa , biološki vzorci ,odvzeti med kolonoskopijo, so pregledani v predpisanem časovnem okvirju.
	Zagotavljanje in spremljanje kakovosti s sledenjem kazalnikov kakovosti, načrtovanjem in izvajanjem ukrepov za izboljšavo. Posodobitev strokovnih smernic za zagotavljanje kakovosti presejanja raka debelega črevesa in danke v skladu s sodobnimi strokovnimi dognanji	NIJZ	Poteka posodobitev strokovnih smernic za zagotavljanje kakovosti presejanja raka debelega črevesa in danke v skladu s sodobnimi strokovnimi dognanji. Prve smernice so bile izdane 2016. Dne 15. 12. 2022 organiziran Svitov dan, namenjen izvajalcem presejalnega programa.
SVIT – povečati udeležbo ciljne populacije v programu Svit na 70 odstotkov do konca leta 2026	Vzpostavitev ciljanih komunikacijskih strategij za večjo odzivnost vabljenih oseb s poudarkom na skupinah z najnižjo odzivnostjo, ugotovljenih na podlagi raziskav	NIJZ	Izvedeni medijski kampanji na nacionalni ravni v marcu in novembru 2022. V regijah z najnižjo odzivnostjo lokalno prilagojena komunikacija in dodatne aktivnosti s podporo OE NIJZ, ZVC/CKZ in ambasadorjev Programa Svit.
	Vzpostavitev strateških sodelovanj z nevladnimi in delovnimi organizacijami kot učinkovitimi okolji za promocijo zdravja	NIJZ	Zaradi epidemije covid-19 se dve leti promocijski dogodki v živo na terenu niso izvajali. Od junija 2022 so se dogodki ob podpori ZVC/CKZ, OE NIJZ, nevladnih organizacij in lokalnih skupnosti ponovno začeli izvajati za različne ciljne javnosti.
	Okrepitev sodelovanja deležnikov iz primarnega zdravstvenega varstva za aktivno spodbujanje neodzivnikov k sodelovanju in za zmanjšanje socialno-	NIJZ	Delovna skupina za strokovno podporo ambulantam družinske medicine je na sestanku 12. 9. 2022 sprejela sklep 1/2/2022: Delovna skupina potrdi algoritem vključevanja neodzivnikov v Program Svit v ambulantni družinske medicine (ADM) . Delo z

	ekonomskih neenakosti pri dostopu do programa		neodzivniki po prejemu obvestila se v ADM beleži znotraj kratkega obiska (RA 0132) - individualno svetovanje . Storitve so usklajene in potrjene znotraj skupine za podporo ADM in tudi ZZS. S tem se zagotovi poenotena obravnava neodzivnikov v Program Svit v ADM.
Uvajanje novih presejalnih programov za raka in sprememb pri obstoječih	Usmerjevalni odbor presejalnih programov se v skladu s sklepom o imenovanju redno letno sestaja za uresničevanje nalog usmerjevalnega odbora	Usmerjevalni odbor presejalnih programov, Ministrstvo za zdravje	Usmerjevalni odbor presejalnih programov se je sestal marca 2022.
	Na podlagi priporočil Evropske komisije za uvedbo novih presejanj za raka poziv strokovnjakom za pripravo predloga novega državnega presejalnega programa	Ministrstvo za zdravje - DPOR	Slovenski strokovnjaki z OIL in NIJZ smo sodelovali pri pripravi strokovnih usmeritev in predloga priporočil Evropske komisije, ki so izšla 9. 12. 2022. Slovenske deležnike novih presejalnih programov smo pozvali, da s predlogi za nove programe počakajo na izid teh priporočil. V letu 2022 smo intenzivno delovali na področju ozaveščanja splošne in strokovne javnosti na področju organiziranega presejanja in morebitnih novih programov . Udeležili smo se več strokovnih srečanj in jih tudi organizirali, sodelovali smo z mediji, vzpostavili smo spletno podstran Državne komisije za presejanje raka (DKP) na strani DPOR. Aktivnosti DKP in usmeritve za nove programe smo predstavili tudi na zadnji seji Strokovnega sveta DPOR, decembra 2022. V prvem delu letu 2023 je predvideno strokovno srečanje za nove presejalne programe.

3. Diagnostika in zdravljenje

3.1. Splošni cilji

CILJ	UKREP	NOSILEC	IZVEDENO DA/NE/DELNO – komentar
------	-------	---------	---------------------------------

<p>Vsi citološki izvidi iz vseh laboratorijev v Sloveniji so dostopni v e-Zdravju vsem, ki bolnika obravnavajo, in v skladu z Zakonom o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva</p>	<p>Priprava enotnih elektronskih napotnic in enotne strukture izvida s standardiziranim naborom podatkov, ki bodo hkrati podlaga za obračun preiskav</p>	<p>Združenje za patologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, Sekcija za citopatologijo Medicinske fakultete Ljubljana, RSK za patologijo, strokovni svet za patologijo</p>	<p>Delno. Citološki izvidi iz posameznih ustanov (IPM MF) so na voljo v e-Zdravju. Vključitev ostalih poteka ali je v planu.</p> <p>Potrebno bo pripraviti enotne elektronske napotnice in enotne strukture izvidov s standardiziranim naborom podatkov, ki bodo hkrati podlaga za obračun preiskav.</p>
<p>Standardizirani in strukturirani histološki izvidi za vse tumorje, najprej za najpogostejše, iz vseh oddelkov za patologijo v Sloveniji, kjer obravnavajo bolnike z rakom, so dostopni v e-Zdravju patologom in vsem, ki bolnika obravnavajo, v skladu z Zakonom o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva</p>	<p>Priprava strukture elektronskih naročilnic za patohistološke preiskave</p>	<p>Združenje za patologijo, RSK za patologijo, strokovni svet za patologijo</p>	<p>Delno. Standardizirani patološki izvidi so na voljo iz večine slovenskih oddelkov za patologijo in so dostopni v e-Zdravju. Še posebej to velja za najpogostejše lokacije (melanom, debelo črevo, pljuča, dojka).</p> <p>Poteka delo pri pripravi strukturiranih standardiziranih izvidov, ki bodo verjetno v letu 2023 implementirani vsaj na IPM MF in OIL.</p>
<p>Kadri, prostori in oprema v skladu s strokovnim razvojem na področju patohistologije tumorjev</p>	<p>Vsi patološki laboratoriji zagotovijo prostore, opremo in informatizacijo za ustrezno arhiviranje tkivnih blokov in histoloških preparatov (stekelc), ki so najpomembnejša tumorska banka, in vzpostavijo tudi tumorsko banko zamrznjenih tkiv v skladu z najnovejšimi mednarodnimi standardi</p>	<p>Vodstva ustanov, ki imajo patološke laboratorije</p>	<p>Ne. V vseh slovenskih bolnišnicah je nezadostno število patologov. Nekaj jih »uvažamo« iz tujine (v letu 2022 je v SB NM prišla specialistka iz Srbije). Izziv bo popularizacija specializacije iz patologije in citopatologije med študenti medicine obeh univerz. Na OIL se bomo vključili v izvedbo kariernega sejma, ki vsako leto poteka na Medicinski fakulteti.</p> <p>Glede na hiter razvoj stroke na mnogih oddelkih za patologijo primanjkuje prostora. V načrtih je izgradnja novega dela OIL s selitvijo patologije, kot tudi izgradnja novega dela IP MF.</p>

			Opremljenost laboratorijev splošno ocenjujemo kot zadovoljivo , vendar je potrebno spremljanje napredka stroke in sprejemanje odločitev o opremi v skladu z le temi.
Zagotavljanje standardizirane priprave protitumornih zdravil v vseh bolnišnicah, ki so vključene v sistemsko zdravljenje bolnikov z rakom, in zagotavljanje brezšivne skrbi za bolnike z rakom	Vse bolnišnice, ki so vključene v sistemsko zdravljenje bolnikov z rakom, morajo zagotavljati zadostno število farmacevtskih strokovnih delavcev za zagotavljanje vseh postopkov varne ter pravilne uporabe zdravil in medicinskih pripomočkov, vključno s storitvami usklajevanja zdravljenja z zdravili ob sprejemu in odpustu bolnika ter farmakoterapijskimi pregledi	Vse bolnišnice, ki so vključene v sistemsko zdravljenje bolnikov z rakom	Delno. V letu 2023 bo implementirana storitev brezšivne skrbi, v katero bo v prvem letu vključenih okvirno 10 % hospitaliziranih bolnikov v vseh slovenskih bolnišnicah. Storitve je plačana s strani ZZZS in obsega pridobitev najboljše možne zgodovine zdravljenja z zdravili ob sprejemu bolnika, usklajevanje zdravljenja z zdravili med hospitalizacijo in izdelavo osebne kartice zdravil bolniku ob odpustu, ko bodo bolniku lahko izdali tudi na novo uvedena zdravila v najmanjšem pakiranju (za varen prehod v domače okolje). Bolniku in drugim zdravstvenim delavcem bo osebna kartica zdravil dostopna preko portala z-VEM. V bolnišničnih lekarnah se zagotavlja izdaja vseh zdravil, ki nimajo dovoljenja za promet (neregistriranih zdravil) in jih bolniki potrebujejo za zdravljenje raka. Z uvedbo brezšivne skrbi (tekem leta 2023) bodo smeli bolnikom, ki so vključeni v to storitev, izdati vsa na novo uvedena zdravila v bolnišnici.
Vzpostavitev mreže izvajalcev za zdravljenje bolnikov z rakom v Sloveniji za zagotavljanje kakovostne obravnave v skladu s strokovnimi standardi	MZ imenuje skupino za vzpostavitev in spremljanje mreže izvajalcev za področje onkologije DPOR (skupina predstavnikov izvajalcev onkološkega zdravljenja DPOR), ki jo vodi strokovni direktor Onkološkega inštituta Ljubljana. Skupina ima do 12 članov. Člani skupine so predstavniki izvajalcev onkološkega zdravljenja; vsaj 4 izven OIL, predstavnik MZ, NIJZ in ZZZS	Ministrstvo za zdravje	Izvedeno. Ministrstvo za zdravje je decembra 2022 imenovalo Skupino predstavnikov izvajalcev onkološkega zdravljenja. Prvi sestanek skupine je predviden v februarju 2023.

3.1.1. Splošni cilji – stalno izvajanje

CILJ	UKREPI	NOSILEC	NAPREDEK, IZZIVI - komentar
Zagotavljanje enako kakovostne in pravočasne obravnave za vse bolnike z rakom v Sloveniji	Pri sumu, da gre za raka, ali pri bolnikih z rakom je treba pri napotitvah na pregled k specialistu ali na preiskave izdati in upoštevati napotnico »zelo hitro« (14 dni)	Napotni zdravniki, vsi izvajalci zdravstvene dejavnosti	V klinični praksi opažamo čakalno dobo nad 14 dni kljub napotitvi zelo hitro. Pogoste so tudi neustrezne napotitve s strani primarne ravni, ki zapolnjujejo omejene kapacitete specialistov na sekundarni in terciarni ravni..
	Smernice za diagnostiko, zdravljenje in sledenje bolnikov z rakom, ki zagotavljajo hiter prenos novih strokovnih dognanj v klinično prakso, so dostopne na spletni strani OIL ter www.dpor.si in se redno letno posodabljaajo	Večdisciplinarni timi OIL s sodelavci iz drugih terciarnih ustanov	V letu 2022 so se posodobile smernice za pljučnega raka, raka želodca in požiralnika, rake jajčnika, jajcevodov in peritonealnega seroznega malignoma. V končni fazi priprave tudi že posodobljene smernice za maligne limfome. Patološke smernice za obdelavo resektatov in standardizirani histopatološki izvidi so del smernic za diagnostiko, zdravljenje in sledenje bolnikov z različnimi vrstami rakov. Cilj je, da bi vse že obstoječe smernice za patološko obdelavo resektatov, kot tudi vse, ki bodo napisane v bodoče, objavili na spletnih straneh Združenja za patologijo in sodno medicino. Na ta način bi omogočili dostopnost enotnih smernic oz. kriterijev vsem patologom v Sloveniji.
	Vsi bolniki z rakom so pred prvim zdravljenjem predstavljeni večdisciplinarnem konziliju za izdelavo načrta zdravljenja	Onkološki inštitut Ljubljana, zdravstvene ustanove, ki zdravijo bolnike z rakom	Podatkov o izvajanju na nacionalnem nivoju trenutno nimamo. Podatki bodo za pet najpogostejših rakov na voljo v kliničnih registrih.

			V klinični praksi se za pljučnega raka predstavitev na večdisciplinarnem konziliju izvaja v celoti.
	Zagotavljanje pogojev, ki omogočajo časovno ustrezno obravnavo od suma, da je bolezen maligna, do diagnoze in zdravljenja v skladu s strokovnimi priporočili	Zdravstvene ustanove, ki zdravijo bolnike z rakom	Podatkov za merjenje časovnih intervalov za različne dele obravnave nimamo na voljo. Podatki bodo za pet najpogostejših rakov deloma na voljo v kliničnih registrih (odvisno od razpoložljivosti podatkov v osnovni dokumentaciji). Iz klinične prakse izhajajo naslednja področja, ki bi jih bilo potrebno v prihodnje čim prej nasloviti: <ul style="list-style-type: none"> - Zaradi nezadostnega števila patologov v vseh slovenskih bolnišnicah je pogosto presežen predviden časovni interval za zaključevanje izvidov biopsij. Rešitev za v prihodnje je kadrovska krepitev mreže patologov po državi. - Čakalna doba za diagnostiko - nedopustno dolge čakalne dobe na diagnostični PET-CT. Na OIL so se v letu 2022 že pričeli postopki za nabavo dodatnega PET-CT aparata.
	Zagotavljanje kadrov za zdravljenje raka v skladu z analizo potreb ter ustreznih prostorskih zmogljivosti in opreme	Zdravstvene ustanove, ki zdravijo bolnike z rakom, Ministrstvo za zdravje, koordinatorji specializacij, strokovne zbornice	Na pobudo DPOR je bila v novembru 2022 s strani ministra imenovana strokovna skupina predstavnikov izvajalcev, katere glavni namen je pripraviti oziroma določiti strokovne, kadrovske ter prostorske pogoje za izvajanje onkološkega zdravljenja in ustanove napotovanja glede na regijo bivališča bolnika ter podpreti njihovo uvajanje v prakso. Prvi sestanek skupine je predviden v februarju 2023.
	Za zagotavljanje dostopnosti do sodobnih in učinkovitih zdravil, ki so registrirana pri EMA in umeščena v	Pravne osebe z dovoljenjem za promet z zdravili	V primerjavi z različnimi evropskimi državami je dostopnost do vseh onkoloških zdravil dobra, tako v oziru časa od potrditve na EMA do nacionalne

	priporočila za zdravljenje, nosilci dovoljenj za promet z zdravili sproti oddajo vlogo za uvrstitev na listo zdravil, ki jih financira ZZS.		razvrstitve, predvsem pa v luči dostopnosti za vse, ki tako zdravljenje potrebujejo. Postopek za odobritev na nacionalni ravni je še vedno relativno časovno zahteven, čeprav Komisija za razvrščanje zdravil vloge sproti obravnava.
	Zagotavljanje dostopnosti do pravočasnega in enako kakovostnega kirurškega zdravljenja za vse bolnike z rakom v Sloveniji	Zdravstvene ustanove, kjer operirajo bolnike z rakom	Spremljanje morebitnih odstopanj za najpogostejše rake pri posameznih izvajalcih ni možno, saj bodo klinični registri zbirali podatke od leta 2023 dalje (glejte tudi komentar pri ciljih s področja spremljanja raka)
	Zagotavljanje dostopnosti do vseh standardnih, v smernice uvrščenih načinov radioterapevtskega in radionuklidnega zdravljenja (fotonskega, elektronskega, protonskega, peptidno receptorsko zdravljenje idr.)	Onkološki inštitut Ljubljana, UKC Maribor, Ministrstvo za zdravje	Standardno radioterapevtsko zdravljenje je dostopno. Glede na kader, aparature in izkušnje je obseg možnosti širši na OIL kot na UKC MB. Oba obsevalna centra med seboj sodelujeta in tako zagotavljata nemoteno zdravljenje za bolnike. Možno je tudi zdravljenje v tujini, kjer bolniki izpostavljajo težavo pri povrnitvi stroškov takega zdravljenja, ki je z zamikom in tako lahko pomeni manjšo dostopnost za nekatere skupine prebivalstva.
Umestitev onkološke molekularne diagnostike v vse nacionalne smernice za diagnostiko in zdravljenje raka ter opredelitev kliničnih poti za napotovanje vzorcev na molekularno diagnostiko	Pripravljalci smernic za diagnostiko in zdravljenje raka vključijo področje molekularne diagnostike v ustrezne smernice. V sodelovanju z oddelki za molekularno diagnostiko terciarne institucije opredelijo klinične poti pošiljanja vzorcev na testiranje	Večdisciplinarni timi, oddelki za molekularno diagnostiko, vodstva terciarnih in univerzitetnih ustanov, RSK za onkologijo	
	Molekularna diagnostika tumorjev se kolikor je mogoče vključi v laboratorije in oddelke za patologijo, tako da postane del standardne diagnostične obravnave v patologiji	Vodstva ustanov, ki imajo laboratorije za patohistologijo, citologijo in molekularno diagnostiko	Zaradi zahtevnosti in hitrega razvoja področja je strokovno utemeljeno, da molekularna diagnostika ostane centralizirana samo v nekaj terciarnih centrih. Kot samostojna veda se dopolnjuje z ostalimi diagnostičnimi področji.

Stalno izobraževanje, usposabljanje in raziskovanje na področju onkološke zdravstvene nege	Na Onkološkem inštitutu Ljubljana se nadaljuje izvajanje izobraževanja za pridobitev in obnovitev specialnih znanj iz zdravstvene nege bolnika z rakom, ki se zdravi s sistemskim zdravljenjem, ter bolnika z rakom, ki se zdravi z radioterapijo	Onkološki inštitut Ljubljana	Specialna znanja s področja sistemskega in radioterapevtskega zdravljenja se izvajajo za zunanje udeležence. Vsi zaposleni na OI, ki izvajajo sistemsko zdravljenje bodo v I. 2023 pridobili specialna znanja iz sistemskega zdravljenja, kar je bila tudi zahteva OECl. Podana je bila vloga na ZZ za pridobitev specialnih znanj iz Onkološke zdravstvene nege za zaposlene na OI.
	Ustanove, ki izvajajo zdravljenje raka s sistemskim zdravljenjem in radioterapijo, zagotavljajo dodatna specialna znanja osebja za zdravstveno nego	Vse zdravstvene ustanove, ki izvajajo zdravljenje raka s sistemskim zdravljenjem in radioterapijo	Se izvaja.
	Povezovanje z mednarodnimi organizacijami European Oncology Nursing Society (EONS) in v praksi upoštevati strokovne usmeritve in dokumente, ki jih pripravlja EONS	Onkološki inštitut Ljubljana v sodelovanju s Sekcijo medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v onkologiji ter Zbornico zdravstvene in babiške nege Slovenije	Se izvaja in upošteva strokovne usmeritve in dokumente.

3.2. Podrobni cilji

CILJ	UKREPI	NOSILEC	IZVEDENO DA/NE/DELNO - komentar
NAJPOGOSTJEŠI RAKI – na primarni ravni zdravstvenega varstva se vzpostavijo smernice za diagnostiko in napotovanje ob sumu, da gre za raka	Ministrstvo za zdravje imenuje člane in vodjo strokovne skupine za primarno zdravstveno varstvo DPOR na predlog RSK za družinsko medicino. Vodja strokovne skupine za primarno varstvo DPOR je član strokovnega sveta DPOR	Ministrstvo za zdravje	Delno. Imenovanje Strokovne skupine za primarno zdravstveno varstvo je v teku.

NAJPOGOSTEJŠI RAKI – spremljanje kakovosti obravnave za najpogostejše rake	Ministrstvo za zdravje po sprejemu DPOR 2022-2026 imenuje člane in vodjo strokovne skupine DPOR za spremljanje kakovosti obravnave za najpogostejše rake (dojka, debelo črevo in danko, pljuča, prostata, maligni melanom). Vodje strokovnih skupin DPOR so člani strokovnega sveta DPOR	Ministrstvo za zdravje	Izvedeno. Strokovne skupine za pet najpogostejših lokacij raka – dojka, pljuča, prostata, maligni melanom ter debelo črevo in danko, so bile imenovane s strani koordinatrice DPOR 2022-2026 in njenega namestnika po pooblastilu Ministrstva za zdravje.
OTROŠKI RAKI – vzpostavi se sistematično spremljanje poznih posledic po zdravljenju raka v otroštvu	Vzpostavitev ambulante in registra za spremljanje poznih posledic po zdravljenju raka v otroštvu	Onkološki inštitut Ljubljana	Izvedeno. RRRS-KrOt (otroški raki in pozne posledice): klinični register otroških rakov v produkciji od leta 2018, register poznih posledic od leta 2022.
HEMATOONKOLOGIJA – UKC Maribor izvaja večino vpeljanih ter uveljavljenih diagnostičnih in terapevtskih obravnav v dogovoru z UKC Ljubljana glede na to, kaj je strokovno in finančno smiselno, tudi z upoštevanjem števila zdravljenj posameznih krvnih bolezni	Klinični oddelek za hematologijo UKC Ljubljana in Oddelek za hematologijo in hematoonkologijo UKC Maribor pripravita klinično pot za zdravljenje hematoonkoloških bolnikov za SV Slovenijo, vključno z usklajenim diagnostičnim naborom preiskav s specializiranim hematološkim laboratorijem UKC Ljubljana in Laboratorijem za medicinsko genetiko UKC Maribor	Klinični oddelek za hematologijo UKC Ljubljana, UKC Maribor Oddelek za hematologijo in hematoonkologijo	UKC Maribor zaključuje vse načrte za ureditev prostorov za hematoonkološke bolnike.
DEDNI RAKI – Poenotena onkološka genetska obravnava v vsej državi	Imenovanje interdisciplinarne strokovne skupine DPOR, ki bo strokovno, organizacijsko in pravno urejala izvajanje storitev na področju onkološke medicinske genetike	Ministrstvo za zdravje	Delno. Imenovanje Strokovne skupine za onkološko genetiko je v teku.
	Sodelovanje v evropski referenčni mreži za dedne rake – ERN GENTURIS	Onkološki inštitut Ljubljana	Da. Konec leta 2022 se je začela evaluacija Evropske komisije ki se izvaja vsakih 5 let.
DEDNI RAKI – vzpostavitev in vodenje državnega registra testiranih iz družin, obremenjenih z dednim rakom	Vzpostavitev poročanja vseh izvajalcev genetskih testiranj v Sloveniji, kakor je opredeljeno v Zakonu o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva	Onkološki inštitut Ljubljana; vsi laboratoriji, ki izvajajo genetsko testiranje	Ne. Žal se zaradi pomanjkanja kadrov to ni dalo izvesti, to je sedaj cilj za 2023.

	Kadrovska okrepitev za vodenje državnega registra testiranih iz družin, obremenjenih z dednim rakom	Onkološki inštitut Ljubljana	Da. Konec 2022 je bil razpis, v 2023 so predvidene dve novi zaposlitvi.
--	---	------------------------------	---

3.2.1. Podrobni cilji – stalno izvajanje

CILJ	UKREPI	NOSILEC	NAPREDEK, IZZIVI - komentar
Spremljanje kakovosti obravnave za najpogostejše rake	Strokovne skupine DPOR sodelujejo z Registrom raka Republike Slovenije pri pripravi in posodabljanju vsebin kliničnih registrov in kazalnikov kakovosti za najpogostejše rake, ki odražajo skladnost obravnave z veljavnimi priporočili in smernicami	Register raka Republike Slovenije, strokovne skupine za najpogostejše rake DPOR	Strokovne skupine za najpogostejše lokacije raka – dojka, prostata, pljuča, maligni melanom ter debelo črevo in danko, so bile imenovane. V decembru 2022 ter začetku leta 2023 so oziroma bodo pričeli s sestanki in s pripravo smernic za kakovost obravnave.
	Register raka Republike Slovenije pripravlja letna poročila na podlagi podatkov kliničnih registrov, strokovne skupine DPOR pa na podlagi letnih poročil pripravijo odzivna poročila, kjer so izpostavljeni odkloni in predlogi ukrepov za izboljšanje obravnave bolnikov	Register raka RS, strokovne skupine za najpogostejše rake DPOR	<p>Cilj je odvisen predvsem od vzpostavitve in delovanja klinični registrov (glejte tudi komentar pri ciljih s področja spremljanja raka).</p> <p>Letno poročilo za kožni melanom je na voljo od leta 2017, klinični register za pljučnega raka je tehnično vzpostavljen, poročanje na nacionalni ravni bo možno, ko se uredi poročanje iz Klinike Golnik (glejte tudi komentar pri ciljih s področja spremljanja raka).</p> <p>Zbiranje podatkov v kliničnem registru raka debelega črevesja in danke ter raka dojk se bo pričelo z leto 2023, tako da bo prvo poročilo iz teh registrov pripravljeno v letu 2024. Klinični register raka prostate pa bo pričel z zbiranjem podatkov leta 2024, tako da bo prvo poročilo pripravljeno leta 2025.</p>

	Odzivna poročila predstavi koordinator DPOR nadzornemu svetu DPOR, ki sprejme sklepe glede nadaljnjih ukrepov, in skupini predstavnikov onkološkega zdravljenja DPOR	Koordinator DPOR, nadzorni svet DPOR, skupina predstavnikov izvajalcev onkološkega zdravljenja DPOR	Strokovne skupine so pričele z delovanjem konec leta 2022, odzivna poročila kliničnih registrov bodo pripravljena, ko bodo na voljo letna poročila posameznih kliničnih registrov.
OTROŠKI RAKI – diagnostika, zdravljenje in spremljanje rakov pri otrocih se izvaja na Pediatrični kliniki UKC Ljubljana in OIL (obsevanje)	Nadaljevanje centraliziranega zdravljenja raka pri otrocih v Sloveniji	Pediatrična klinika UKC Ljubljana, OIL	Centralizirano zdravljenje raka pri otrocih se nadaljuje. Izziv, ki ostaja, je obravnava mladostnikov in mladih odraslih, ki se pogosto izvaja na splošnih oddelkih za odrasle in tako ne dosega optimalne kakovosti.
Hematoonkologija - osrednji državni center za celovito obravnavo hematoonkoloških bolnikov, Klinični oddelek za hematologijo Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana izvaja celovito diagnostično in terapevtsko obravnavo. Razvija in vpeljuje inovativne diagnostične in terapevtske metode ter usposablja kadre. Terciarnе centre v državi in centre v regijskih bolnišnicah obravnava enakopravno z dostopom do njegovih storitev	Razvija raziskave in projekte za vpeljavo najnovejših diagnostičnih in terapevtskih postopkov ter v ta namen zagotovi zaposlitev in usposabljanje dodatnega osebja (zdravnikov, medicinskih sester in diplomantov naravoslovnih ved) ter pripadajočo opremo za izvajanje najzahtevnejših postopkov (dejavnost avtologne in alogene PKMC (presaditev krvotvornih matičnih celic), celično zdravljenje CAR-T (Chimeric Antigen Receptor-T), novi načini naprednih celičnih zdravljenj)	Klinični oddelek za hematologijo UKC Ljubljana	
DEDNI RAKI - poenotena onkološka genetska obravnava v vsej državi	Krepitev mreže za regionalno izvajanje onkoloških genetskih obravnav ob upoštevanju minimalnih standardov količine obravnav	MZ, terciarne institucije za zdravljenje raka	Napredek: - v vseh novih priporočilih onkološkega inštituta za posamezne lokacije raka je

			dodana genetska obravnava bolnikov z rakom <ul style="list-style-type: none"> - - dodan kazalnik kakovosti o genetski obravnavi v kliničnih registrih - Vzpostavitev Tima za redke blezni na OIL (MDT za dedne rake in MDT za redke rake) IZZIV 1: povezovanje z drugimi genetskimi centri v SLO IZZIV 2: poenotenje spremljanja/presejanja visoko ogroženih za dedne rake v Sloveniji
DEDNI RAKI - vzpostavitev in vodenje državnega registra testiranih iz družin, obremenjenih z dednim rakom	Zasnova in priprava letnih poročil na podlagi podatkov registra testiranih iz družin, obremenjenih z dednim rakom	Onkološki inštitut Ljubljana	IZVEDENO - delno IZZIV: poročanje le za OIL.

4. Celostna rehabilitacija

CILJ	UKREPI	NOSILEC	IZVEDENO DA/NE/DELNO - komentar
Celostna rehabilitacija bolnikov z rakom je postopoma dostopna za vse bolnike z rakom	Na podlagi predvidenih potreb celostne rehabilitacije bolnikov z rakom zbornice posameznih strok, ministrstvo za zdravje in javni zdravstveni zavodi pripravijo razpise ustreznih specializacij in zaposlitev	Zbornice posameznih strok, koordinatorji specializacij, javni zdravstveni zavodi, MZ, ZZZS	Te aktivnosti se pričakujejo v naslednjih letih, ko bo končan pilot OREH za bolnice z rakom dojke in bo poslana vloga na zdravstveni svet, da bi celostna rehabilitacija postala nova zdravstvena dejavnost.
Priprava smernic in kliničnih poti za celostno rehabilitacijo za bolnike z rakom debelega črevesa in danke, za otroke z	Vzpostavi se redno sledenje poznih posledic pri bolnikih, ki so zboleli z rakom v otroštvu, mladostništvu in mladi odrasli	Onkološki inštitut Ljubljana	Delno. Smernice in klinična pot OREH za bolnike z rakom debelega črevesja in danke (RDČD) so pripravljene, v oktobru 2022 je bil odobren CRP za izvedbo pilota OREH RDČD. Z vključevanjem bolnikov

možganskim tumorjem in za bolnike iz skupine mladostnikov in mladih odraslih	dobi, v ambulanti za sledenje poznih posledic na Onkološkem inštitutu Ljubljana, podprto z državnim registrom		bomo začeli v decembru 2022. Zaenkrat ne moremo širiti celostne rehabilitacije na bolnike z drugimi diagnozami zaradi manjka potrebnega kadra za izvajanje rehabilitacije (klinični psihologi, fizioterapevti, dietetiki, algologi....).
Vzpostavljena je koordinacija celostne rehabilitacije bolnikov z rakom na državni ravni	Ministrstvo za zdravje po sprejetju DPOR 2022-2026 imenuje člane strokovne skupine celostne rehabilitacije DPOR in koordinatorja za to področje	Ministrstvo za zdravje	Delno. Imenovanje Strokovne skupine za celostno rehabilitacijo je v teku.

4.1. Celostna rehabilitacija – cilji stalnega izvajanja

CILJ	UKREPI	NOSILEC	NAPREDEK, IZZIVI - komentar
Vzpostavljena je koordinacija celostne rehabilitacije bolnikov z rakom na državni ravni	Priprava predloga sprememb na področju zgodnje poklicne rehabilitacije, ki se nanašajo na bolnike z rakom in bodo omogočale, da bo osebni zdravnik ali specialist bolnike napotil na zgodnjo poklicno rehabilitacijo med bolniškim staležem k ustreznemu specialistu medicine dela, prometa in športa.	Ministrstvo za zdravje, ZZSZ, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, MDDSZ, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, strokovna skupina za celostno rehabilitacijo DPOR	Projekt »Zgodnja poklicna in zaposlitvena rehabilitacija v procesu vračanja na delo«, ki je potekal na URI Soča, se je v letu 2022 zaključil in v novembru se je odvila zaključna konferenca. Minister J. Poklukar je v I. 2022 imenoval delovno skupino za spremembo zakonodaje, ki bi omogočila zgodnjo poklicno rehabilitacijo vsem bolnikom, vendar ni prišlo do rezultatov, saj je prišlo do menjave na ministrstvu. Z aktivnostmi, predvidenimi v DPOR, bomo nadaljevali.

5. Paliativna oskrba

CILJ	UKREPI	NOSILEC	IZVEDENO DA/NE/DELNO - komentar
Vsem prebivalcem Slovenije z neozdravljivim rakom je treba glede na njihove potrebe zagotoviti dostopnost paliativne oskrbe 24 ur na dan vse dni v tednu	Zagotoviti telefonsko podporo bolnikom ter bližnjim 24 ur dan vse dni v tednu in strokovno podporo s svetovanjem za zdravstvene sodelavce Vpeljava dnevnikov za bolnike v paliativni oskrbi za optimizacijo obravnave bolnikov med različnimi ravnmi oskrbe v zdravstvenem sistemu – papirna oblika do leta 2022	Izvajalci zdravstvenega varstva na sekundarni in terciarni ravni Strokovna skupina za paliativno oskrbo DPOR	Delno. V regijah Osrednja Slovenija, Gorenjska, Jugovzhodna Slovenija, Pomurska in Podravska je vzpostavljeno delovanje Mobilnih paliativnih enot in 24/7 telefona. Delno. Papirna oblika pripravljena, a v praksi neizvedljiva. Preusmeritev na enostransko Poročilo o obisku mobilnega paliativnega tima na domu in rednemu beleženju obravnav – »v hrbtnici e- zdravja«
Zagotavljanje optimalne oskrbe bolnikov bližnjih	Strukturiranje učnih delavnic za bolnikove bližnje, ki načrtujejo oskrbo bližnjega na domu	Onkološki inštitut Ljubljana in druge referenčne ustanove	Delno. Ni implementirana sistemska ureditev, izvajanje učenja bližnjih glede na potrebe – razlog: kadrovske primanjkljaj.

Zagotavljanje sistemske urejenosti, kakovosti v paliativni oskrbi in financiranja	Imenovanje članov strokovne skupine za paliativno oskrbo bolnikov z rakom DPOR in koordinatorja z OIL za to področje	Ministrstvo za zdravje	Delno. Določen je koordinator, imenovanje članov strokovne skupine je v teku.
---	--	------------------------	--

5.1. Paliativna oskrba – cilji stalnega izvajanja

CILJ	UKREPI	NOSILEC	NAPREDEK, IZZIVI - komentar
Zagotavljanje znanja na področju paliativne oskrbe	Vsebine s področja onkološke paliativne oskrbe se vključujejo v izobraževanje specializantov in vseh strokovnjakov, ki se vključujejo v oskrbo neozdravljivo bolnih	OIL, Slovensko združenje paliativne in hospic oskrbe (SZPHO), IPMO in druge referenčne ustanove za področje raka	Nadaljevanje rednega izvajanja izobraževanj SZPHO na vseh nivojih zdravstva (60-urna dodatna znanja, 15-urne delavnice, Aktualne teme, Slovenski kongres PO...) Izučeni prvi mentorji za SPECIALNA ZNANJA iz paliativne oskrbe za medicinske sestre. Izdelava in publiciranje: Priročnik PALIATIVNA OSKRBA, knjižica Temeljni pojmi in predlagano izrazoslovje v PO, 4. izdaja knjižice Zdravila za podporno in paliativno zdravljenje, Priporočila PALIATIVNA OSKRBA ODRASLIH Z RAKOM.

6. Raziskovanje

CILJ	UKREPI	NOSILEC	IZVEDENO DA/NE/DELNO - komentar
Omogočiti spodbudno okolje za raziskovanje v zdravstvu	Ustanoviti medresorsko skupino z namenom oblikovanja smernic in podpore pri vzpostavitvi vozlišča za Misijo rak (Obzorje Evropa)	Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Javna agencija za raziskovalno dejavnost	Delno. Pripravljen in poslan predlog na MZ za vzpostavitev skupine za evropske politike in raziskovanje na področju raka, ki bi jo sestavljali predstavniki MZ, MIZŠ, NIJZ in OIL. Člani skupine so se v letu 2022 že sestali, vendar skupina še ni formalizirana.
	Vzpostaviti nacionalno vozlišče za Misijo rak (Obzorje Evropa) in določiti upravljalca/-ko vozlišča, ki bo koordiniral/-a vse tozadevne	Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport	Delno. Evropska komisija je razpisala projekt za vzpostavitev nacionalnih vozlišč za Misijo rak. Iz Slovenije se je na projekt prijavil NIJZ. Projekt ECOS se bo pričel izvajati leta 2023.

	aktivnosti in implementacijo zastavljenih ciljev, pri čemer bo njeno/njegovo delo financirano iz evropskih sredstev		
--	---	--	--

6.1. Raziskovanje – cilji stalnega izvajanja

CILJ	UKREPI	NOSILEC	NAPREDEK, IZZIVI - komentar
Sodelovanje bolnikov pri vključevanju v raziskave in načrtovanje raziskav	Spodbujanje sodelovanja društev, predstavnikov in sveta bolnikov pri načrtovanju raziskovanja na vseh področjih obravnave raka	Raziskovalne institucije in nevladne organizacije	Še neizvedeno. Potrebno je sklicati sestanek z raziskovalnimi institucijami in nevladnimi organizacijami. Predvideno za prvo polovico 2023.

7. Spremljanje bremena raka in kakovosti obravnave

CILJ	UKREPI	NOSILEC	IZVEDENO DA/NE/DELNO - komentar
V Registru raka RS posodobiti sistem registracije (prijavljanje, obdelava, poročanje), tako da bo omogočal pripravo sprotih, popolnih in kakovostnih kazalnikov o bremenu raka v državi (z zamikom eno leto). Register raka je povezan s sistemom e-Zdravje	V sistem aktivne registracije v register raka vključiti vse poročevalce	RR RS - Onkološki inštitut Ljubljana, Ministrstvo za zdravje - DPOR	Delno. Do popolne realizacije tega cilja naj bi prišlo v letu 2023. V aktivno registracijo še niso vključene naslednje inštitucije: Klinika Golnik: novo vodstvo Klinike je izrazilo interes za nadaljnje pogovore na temo vključevanja v aktivno registracijo. SB Ptuj: v začetku leta 2023 bodo prešli na nov informacijski sistem, ki bo omogočal vstop v aktivno registracijo. UKC Ljubljana: v aktivno registracijo še niso vključene klinike, ki uporabljajo informacijski sistem Hipokrat (interne klinike, ginekologija). Urejanje tega informacijskega sistema je na prioriteten listi UKC Ljubljana. Poročevalci zasebniki: v aktivno registracijo se bodo priključevali po istem sistemu kot javni zavodi. Aktivnosti na tem področju bodo intenzivnejše po priključitvi preostalih treh javnih zavodov.
Večdisciplinarnim strokovnim skupinam DPOR za pljučni rak, rak debelega črevesa in danke, rak dojke, rak prostate in	Za pet najpogostejših rakov vzpostaviti poročanje v klinične registre pri RR RS in s	RR RS OIL, strokovne skupine DPOR.	Delno. RRRS-KrMel (melanom): v produkciji od leta 2017

melanom zagotavljati poročila o dogovorjenih kazalnikih kakovosti obravnave za preteklo leto.	posameznim večdisciplinarnim timom dogovoriti ustrezne kazalnike kakovosti obravnave v procesu diagnostike in zdravljenja bolnika z rakom. Rok: konec leta 2023.		RRRS-KrPlj (pljuča): tehnično klinični register v produkciji, izveden pilotni projekt. Na nacionalno raven lahko preidemo, ko se uredi poročanje iz Klinike Golnik (glej prejšnjo točko). RRRS-KrKol (debelo črevo in danka): v produkcijo na nacionalno raven z letom 2023. RRRS-KrMam (dojka): v produkcijo na nacionalno raven z letom 2023 RRRS-KrPro (proostata): konec leta 2022 aplikacija v preizkušanju. Predvidevamo pričetek produkcije na nacionalni ravni z letom 2024.
Vzpostaviti sistem na državni ravni za sledenje poznih posledic zdravljenja raka v otroštvu.	V okviru registra raka vzpostaviti klinični register otroških rakov (RR-KrOt) in dodatni modul za beleženje in sledenje poznih posledic zdravljenja raka v otroštvu (RR-PoPo). Rok: konec 2023.	RRRS OIL	Izvedeno. RRRS-KrOt (otroški raki in pozne posledice): klinični register otroških rakov v produkciji od leta 2018, register poznih posledic od leta 2022.

7.1. Spremljanje bremena raka in kakovosti obravnave – cilji stalnega izvajanja

CILJ	UKREPI	NOSILEC	NAPREDEK, IZZIVI - komentar
Vsebine onkologije vključiti v izobraževanje zdravstvenega osebja z drugih področji zdravstva	Spremljati vključevanje vsebin paliativne oskrbe v vse klinične specializacije in specializacijo iz družinske medicine	Strokovna skupina za paliativno oskrbo DPOR, MZ – DPOR	Urejeno financiranje s strani MZ za 40-urno izobraževanja iz paliativne oskrbe za vse specializante kliničnih strok. Nadaljevanje rednega izvajanja izobraževanj SZPHO na vseh nivojih zdravstva (60-urna dodatna znanja, 15-urne delavnice, Aktualne teme, Slovenski kongres PO...).